

PUBLICZNE DORADZTWO ROLNICZE PARTNEREM W ROZWOJU ROLNICTWA I OBSZARÓW WIEJSKICH

MINISTERSTWO
ROLNICTWA
I ROZWOJU WSI

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”.
Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach pomocy technicznej Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020.
Materiał informacyjny opracowany przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Instytucja Zarządzająca Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich
na lata 2014-2020 – Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Publiczne doradztwo rolnicze partnerem w rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich

MINISTERSTWO
ROLNICTWA
I ROZWOJU WSI

Krajowa Sieć
Obszarów Wiejskich

Program
Rozwoju
Obszarów
Wiejskich
na lata 2014-2020

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”.
Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach pomocy technicznej Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020.
Materiał informacyjny opracowany przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi.
Instytucja Zarządzająca Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 – Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Publiczne doradztwo rolnicze w Polsce wspiera rolników i mieszkańców wsi już prawie 100 lat. Najstarszy ośrodek doradczy – Oddział w Płońsku Mazowieckiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego – będzie w 2023 roku świętować stulecie działalności.

Polscy rolnicy zawsze mogli i mogą liczyć na pomoc doradców w rozwiązywaniu problemów, jakie niesie prowadzenie gospodarstwa rolnego w stale zmieniających się warunkach, wynikających zarówno ze zmian klimatu, jak i szybkiego tempa przemian społecznych. Doradztwo rolnicze ewoluuje wraz z rozwojem technologii i wiedzy, dzięki czemu rolnicy mają dostęp do aktualnych rozwiązań i fachowej porady ekspertów w dziedzinie produkcji rolniczej.

Od 2020 roku organizowane są przez publiczne doradztwo rolnicze Krajowe Dni Pola – największe „święto pola” w Polsce – przy czym odbywają się nie tylko w przestrzeni rzeczywistej, ale także wirtualnej. Wprowadzane są nowe usługi doradcze, oparte o cyfryzację i możliwości oferowane przez nowe technologie. Równolegle rozwijana jest ogólnopolska Sieć Gospodarstw Demonstracyjnych, które pozwalają zapoznać się z rozwiązaniami stosowanymi w praktyce. Są to tylko przykłady nowych inicjatyw, które pokazują, że doradztwo rolnicze jest nowoczesną i profesjonalną służbą publiczną, aktywnie wspierającą rozwój wsi i rolnictwa.

Doradztwo rolnicze jest nieodzownym elementem sprawnego wdrożenia Planu Strategicznego Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 oraz wsparciem dla rolników w realizacji celów nakreślonych w Europejskim Zielonym Ładzie. Zapewnia ono wymianę informacji pomiędzy różnymi partnerami systemu i jednocześnie aktywnie wspiera wdrażanie oraz upowszechnianie innowacji na obszarach wiejskich.

Niniejsza publikacja ma za zadanie przybliżyć funkcjonowanie publicznego doradztwa rolniczego, ze szczególnym uwzględnieniem tych obszarów działalności, które odpowiadają na wyzwania stawiane przez zmieniający się na naszych oczach świat.

Publikacja pokazuje też wiele obszarów pracy doradczej, z której – mam ogromną nadzieję – będzie korzystać coraz więcej rolników i mieszkańców obszarów wiejskich, z pożytkiem dla siebie i dla całego polskiego społeczeństwa.

*Henryk Kowalczyk
Wicepremier
Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi*

PUBLICZNE DORADZTWO ROLNICZE – INFORMACJE OGÓLNE	7
Czym jest publiczne doradztwo rolnicze?	7
Rola jednostek doradztwa rolniczego.....	8
Doradztwo rolnicze ważnym partnerem w systemie wymiany wiedzy i innowacji AKIS	9
Nowe wyzwania – nowe zadania.....	10
Zawód godny zaufania: doradca rolniczy	10
Informacje, szkolenia, porady, innowacje – każdy znajdzie coś dla siebie	11

WYBRANE OBSZARY DZIAŁALNOŚCI PUBLICZNEGO DORADZTWA ROLNICZEGO	13
Kilka słów od Doradcy Roku 2020	13

1. Technologia produkcji.....	15
1.1 Integrowana Produkcja Roślin	17
1.2 Rolnictwo precyzyjne.....	19
1.3 Rolnictwo ekologiczne	21
1.4 Zrównoważona produkcja zwierzęca	23
1.5 Dobre praktyki w produkcji rolniczej	25

2. Klimat i środowisko.....	27
2.1 Ochrona zasobów naturalnych	29
2.2 Ochrona wód przed zanieczyszczeniami azotanami pochodzenia rolniczego	31
2.3 Racjonalna gospodarka wodna w rolnictwie.....	33
2.4 Odnawialne źródła energii w gospodarstwach rolnych.....	35

3. Rozwój obszarów wiejskich.....	37
3.1 Żywność wysokiej jakości i krótkie łańcuchy dostaw.....	39
3.2 Nowe i innowacyjne kierunki rozwoju gospodarstw.....	41
3.3 Dodatkowe źródła dochodów gospodarstw rolnych.....	43
3.4 Lokalne inicjatywy społeczne	45

4. Zarządzanie gospodarstwem rolnym	47
4.1 Ekonomia gospodarstw	49
4.2 Wspólne działania rolników	50

5. Innowacje	53
5.1 Sieć na rzecz innowacji w rolnictwie i na obszarach wiejskich (SIR).....	55
5.2 Działanie „Współpraca” czyli innowacyjne i konkurencyjne rolnictwo.....	57
5.3 Cyfryzacja i wykorzystanie nowych technologii w doradztwie rolniczym.....	59

DANE TELEADRESOWE JEDNOSTEK DORADZTWA ROLNICZEGO	61
---	-----------

Publiczne doradztwo rolnicze – informacje ogólne

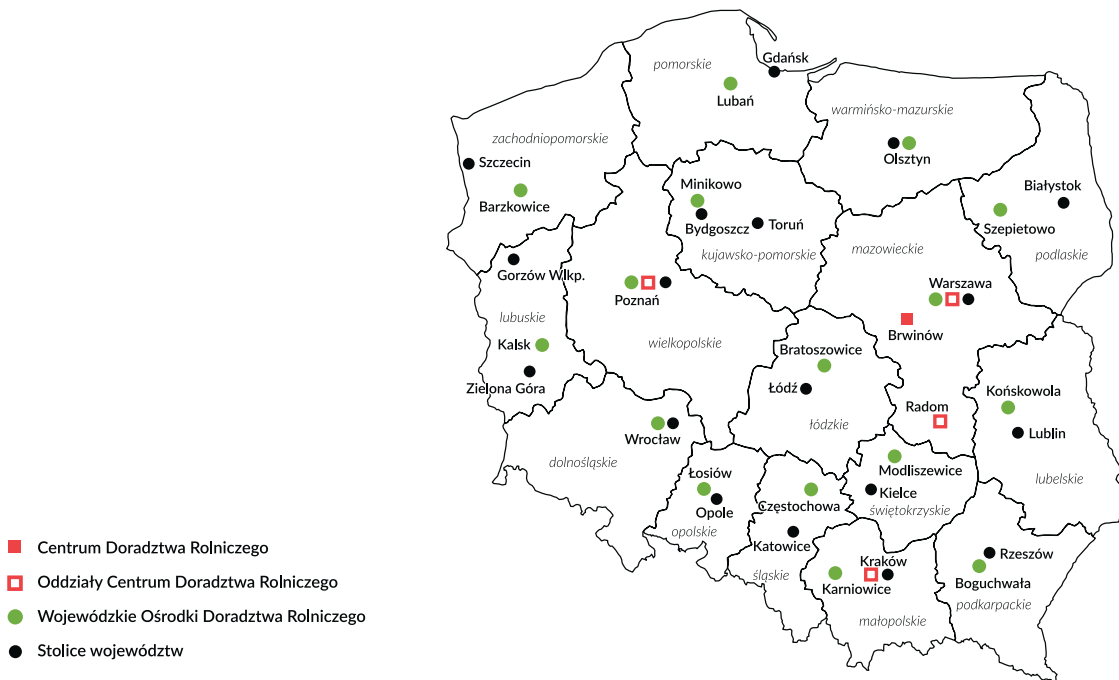
Czym jest publiczne doradztwo rolnicze?

Publiczne doradztwo rolnicze to ogólnopolska sieć jednostek, tworzona przez 16 wojewódzkich ośrodków doradztwa rolniczego (ODR) oraz Centrum Doradztwa Rolniczego (CDR)¹. Za-trudnieni w jednostkach doradcy i specjaliści wspierają rolników i innych mieszkańców obszarów wiejskich, zapewniając szeroki wachlarz usług informacyjnych, szkoleniowych, doradczych i upowszechnieniowych.

¹ Podstawą działania ODR i CDR jest ustawa z dnia 22 października 2004 r. o jednostkach doradztwa rolniczego (Dz.U. z 2020 r. poz. 721); jednostki doradztwa rolniczego realizują także zadania powierzone im na podstawie innych przepisów.

Jednostki doradztwa rolniczego

Cały system doradztwa rolniczego w Polsce ma charakter publiczno-prywatny; tworzą go: jednostki doradztwa rolniczego, izby rolnicze, prywatne firmy doradcze oraz organizacje i związki branżowe rolników. Usługi doradcze dla rolników świadczą też eksperci i specjaliści z instytutów badawczych nadzorowanych przez resort rolnictwa, uczelni rolniczych, banków udzielających kredytów rolnikom, a także firm sprzedających środki do produkcji rolniczej.

Ze względu na potencjał kadrowy, doświadczenie, posiadaną bazę szkoleniowo-biurową oraz strukturę organizacyjną, Wojewódzkie Ośrodki Doradztwa Rolniczego, wspierane przez Centrum Doradztwa Rolniczego, są instytucjami o największym znaczeniu i zakresie świadczenia rolniczych usług doradczych w Polsce.

Zarówno ODR-y jak i CDR są państwowymi jednostkami organizacyjnymi posiadającymi osobowość prawną, podlegającymi ministrowi właściwemu do spraw rozwoju wsi. Realizacja zadań jednostek doradztwa rolniczego finansowana jest w ok. 60% z dotacji celowej otrzymywanej z budżetu państwa. Jednostki doradztwa pozyskują też środki zewnętrzne, pochodzące głównie z realizacji odpłatnych usług oraz projektów, co pozwala na zwiększenie skali ich działalności.

Rola jednostek doradztwa rolniczego

Podstawowym zadaniem publicznego doradztwa jest **prowadzenie doradztwa rolniczego**, obejmującego działania w zakresie rolnictwa, rozwoju wsi, rynków rolnych oraz wiejskiego gospodarstwa domowego. Działania te mają na celu:

- poprawę poziomu dochodów rolniczych,
- podnoszenie konkurencyjności rynkowej gospodarstw rolnych,
- wspieranie zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich,
- podnoszenie poziomu wiedzy i umiejętności zawodowych rolników i innych mieszkańców obszarów wiejskich.

Ośrodki Doradztwa Rolniczego oferują wsparcie rolnikom i mieszkańcom obszarów wiejskich. Działalność ośrodków obejmuje szeroki zakres tematów, a ich oferta jest na bieżąco dopasowywana do aktualnych potrzeb odbiorców. Ze względu na charakter działalności, wymagający bliskiego kontaktu z klientami, Ośrodki prowadzą biura powiatowe i, w miarę możliwości, zapewniają dyżury doradców na szczeblu gmin. Tak silnie rozwinięta struktura

terenowa ułatwia odbiorcom dostęp do doradców, którzy dobrze znają specyfikę i potrzeby lokalne.

ODR-y cieszą się dużą rozpoznawalnością i zaufaniem w środowisku rolniczym i na obszarach wiejskich. Znajomość lokalnych uwarunkowań pozwala doradcom nawiązywać i utrzymywać bezpośrednio, często wieloletnie więzi i relacje współpracy z konkretnym rolnikiem. Doradcy zatrudnieni w jednostkach doradztwa rolniczego są niezależni, a informując czy pomagając rolnikom, kierują się zawsze obiektywną wiedzą i oceną istniejących na rynku rozwiązań oraz produktów, starając się dobrać właściwe dla danego gospodarstwa.

Niepodważalnymi atutami publicznego doradztwa w Polsce są: bezstronność i brak konfliktu interesów.

Zakres tematyczny działalności ODR obejmuje w szczególności wsparcie w zakresie: wdrażania Wspólnej Polityki Rolnej, ochrony klimatu i środowiska (w tym w zakresie wymagań ramowej dyrektywy wodnej, dyrektywy azotanowej, dyrektywy NEC), rolnictwa ekologicznego, gospodarowania wodą w gospodarstwie, stosowania środków ochrony roślin, zasad bioasekuracji, bezpieczeństwa i higieny produkcji żywności, antybiotykooporności, produkcji żywności na niewielką skalę i wprowadzania jej na rynek, krótkich łańcuchów dystrybucji, współpracy i wspólnych form działania, podejmowania i rozwoju działalności pozarolniczej, prowadzenia rachunkowości.

**Potrzebujesz informacji?
Porady? Współpracy?
Wejdź na stronę
[www.gov.pl/web/rolnictwo/
doradztwo-rolnicze](http://www.gov.pl/web/rolnictwo/doradztwo-rolnicze)
i sprawdź ofertę swojego
wojewódzkiego ośrodka
doradztwa rolniczego**

Zakres tematyczny działań realizowanych przez jednostki doradztwa rolniczego wynika przede wszystkim z zadań ustawowych i potrzeb zgłaszanych przez odbiorców, ale także z priorytetów określanych przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Dzięki temu publiczne doradztwo wspiera wdrażanie strategii

oraz programów wobec wsi i rolnictwa, dotyczących m.in. ochrony klimatu i środowiska, bioasekuracji czy też rozwoju obszarów wiejskich. Szczególnym, przekrojowym priorytetem, dotyczącym wszystkich obszarów działań publicznego doradztwa, jest wspieranie wymiany wiedzy i innowacyjności w rolnictwie i na obszarach wiejskich, we współpracy z różnymi podmiotami z otoczenia rolnictwa.

Działalność Ośrodków Doradztwa Rolniczego wspierana jest przez Centrum Doradztwa Rolniczego. Głównym celem działalności CDR jest doskonalenie wiedzy i umiejętności kadry doradczej oraz podnoszenie i ujednolicanie standardów usług, świadczonych przez doradców na rzecz rolników i mieszkańców obszarów wiejskich. Cel ten realizowany jest poprzez działalność edukacyjną, informacyjną i upowszechnieniową, skierowaną do doradców.

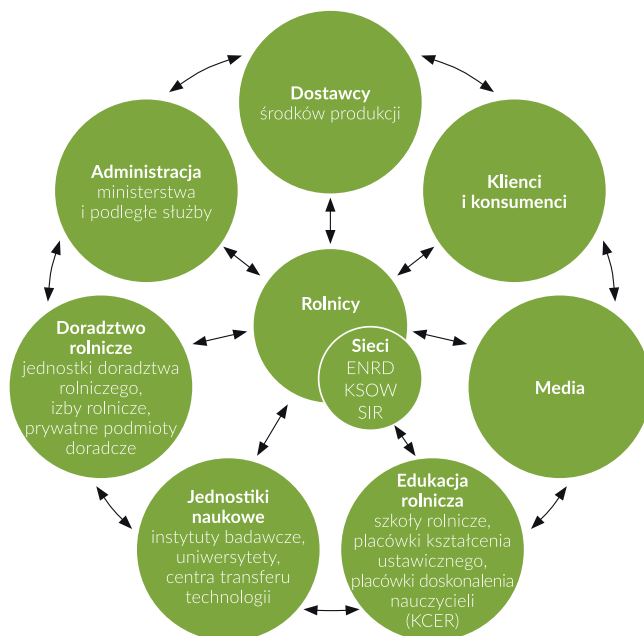
Doradztwo rolnicze ważnym partnerem w systemie wymiany wiedzy i innowacji AKIS

Sieć publicznych jednostek doradztwa rolniczego wspiera postęp i rozwój polskiego rolnictwa od prawie stu lat. Jednak ostatnie dekady to czas szybkich zmian społecznych i gospodarczych, pojawiania się nowych technologii i nieznanych dotychczas ka-

nałów komunikacji. Zmiany te wkraczają we wszystkie dziedziny życia – coraz wyraźniej widać je również w rolnictwie i na obszarach wiejskich.

Wiedza i informacja stają się więc kluczowymi czynnikami innowacyjnego rozwoju rolnictwa. Przekłada się to na zdecydowany wzrost znaczenia efektywnego pozyskiwania i przekazywania informacji pomiędzy partnerami tworzącymi czy wykorzystującymi wiedzę i innowacje w rolnictwie oraz dziedzinach powiązanych. Sposób organizacji i powiązań pomiędzy partnerami, którzy tworzą lub wykorzystują wiedzę i innowacje w rolnictwie określa się jako tzw. system wiedzy i innowacji w rolnictwie (AKIS).

System AKIS w Polsce składa się z wielu partnerów. Tworzą go: doradztwo rolnicze, jednostki naukowe, szkoły, administracja, związki i organizacje branżowe, organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy. Kluczową rolę w wymianie wiedzy i innowacji w rolnictwie odgrywa publiczne doradztwo rolnicze, które realizując swoje zadania, przekazuje rolnikom wiedzę w różnych formach, m.in. poprzez prowadzenie szkoleń, demonstracji, pokazów, świadczenie usług doradczych, organizację targów, wystaw, konkursów, olimpiad, wydawanie czasopism czy prowadzenie stron internetowych oraz współpracuje z różnymi partnerami z otoczenia rolnictwa.

Rys. System wiedzy i innowacji AKIS: partnerzy i przepływ wiedzy

Sprawnie funkcjonujący system AKIS jest warunkiem przyspieszenia restrukturyzacji i modernizacji rolnictwa. Osiągnięcie tego celu wymaga stałego rozwijania współpracy jednostek doradztwa rolniczego z różnymi grupami partnerów, którzy mogą dzielić się swoją wiedzą, udostępniać rozwiązania już istniejące i tworzyć nowe, dostosowane do potrzeb rolników. Szczególną rolę w tym obszarze odgrywa coraz ściślejsza współpraca doradztwa z nauką. Współpraca ta rozwija się dynamicznie, a jej efekty przekładają się na wspólne projekty (w tym wielopodmiotowe w ramach działania „Współpraca” – z udziałem rolników), szerszy dostęp do informacji o nowatorskich rozwiązaniach i coraz bardziej interesującą dla odbiorców ofertę jednostek doradztwa rolniczego.

Potencjał publicznego doradztwa w zakresie działań na rzecz transferu wiedzy został wykorzystany do utworzenia **Sieci na rzecz innowacji w rolnictwie i na obszarach wiejskich (SIR)**, powołanej w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020. Struktura SIR jest w pełni oparta na sieci jednostek doradztwa rolniczego i w taki sam sposób będzie funkcjonował w nowej perspektywie finansowej 2023-2027.

Nowe wyzwania – nowe zadania

Jednostki doradztwa rolniczego elastycznie reagują na pojawiające się oczekiwania i potrzeby rolników, podejmując nowe wyzwania oraz dostosowując zakres swoich działań. Najważniejsze nowe inicjatywy, podjęte w ostatnim czasie przez doradztwo rolnicze, dotyczyły obszarów:

- wsparcia rolników w sprzedaży produktów z gospodarstwa, silnie ograniczonej w wyniku wybuchu epidemii COVID-19, poprzez uruchomienie **e-bazarku** w każdym województwie i zapewnienie lokalnym producentom możliwości bezpłatnego korzystania z tej platformy,
- podjęcia kompleksowych działań związanych z nasilającymi się problemami występującymi w rolnictwie w wyniku niedoborów wody, poprzez zainicjowanie organizacji **lokalnych partnerstw wodnych**, na poziomie powiatów w całym kraju,
- inauguracji cyklu największych imprez polowych w Polsce – **Krajowych Dni Pola**, które będą corocznie organizowane przez kolejne ośrodki doradztwa rolniczego, w ścisłej współpracy ze światem nauki i przedsiębiorcami z otoczenia rolnictwa;
- stworzenia Krajowej Sieci Gospodarstw Demonstracyjnych, grupującej pokazowe gospodarstwa rolne działające w poszczególnych województwach, których właściciele chcą dzielić się swoimi doświadczeniami i dobrymi praktykami z innymi rolnikami.

Powyższe przykłady pokazują, że jednostki doradztwa rolniczego nie tylko odpowiadają na pojawiające się potrzeby, ale wzmacniają swoje działania, funkcjonując jako wzajemnie się uzupełniająca i wspierająca sieć państwowego doradztwa dla dobra polskich rolników.

Zawód godny zaufania: doradca rolniczy

Kadra jednostek doradztwa rolniczego posiada zarówno wiedzę, jak i doświadczenie, zapewniające wysoką jakość świadczonych usług. Doradcy, oprócz kompetencji merytorycznych, posiadają wysokie kompetencje komunikacyjne, co jest niezbędne we współpracy i właściwym świadczeniu usług doradczych. Jednak, co najważniejsze, wszyscy **doradcy zatrudnieni w ODR są niezależni od firm komercyjnych oraz instytucji kontrolnych**. Każda osoba korzystająca z ich usług może być pewna ich profesjonalizmu, bezstronności i stawiania na pierwszym miejscu dobra odbiorcy.

W wojewódzkich Ośrodkach Doradztwa Rolniczego pracuje ok. 3 tys. doradców i specjalistów. Większość z nich wpisanych jest na listy prowadzone przez Centrum Doradztwa Rolniczego, co potwierdza wysoki poziom wiedzy, wykształcenia i umiejętności doradców rolniczych zatrudnionych w publicznym doradztwie.

Listy doradców dostępne są na stronie: <https://doradca.cdr.gov.pl>

Na listach doradców prowadzonych przez CDR znajduje się:

3106 doradców rolniczych w tym z ODR **1935**

2580 doradców rolnośrodowiskowych, w tym z ODR **1256**

735 ekspertów przyrodniczych, w tym z ODR **52**

*dane z roku 2021

Wpis na listę doradców jest potwierdzeniem spełnienia przez doradcę niezbędnych wymogów dotyczących wykształcenia i doświadczenia oraz przejścia odpowiednich szkoleń zakończonych zdaniem egzaminem. Doradcy wpisani na listę w ramach doskonalenia zawodowego, zobowiązani są również do bieżącego uzupełniania wiedzy poprzez udział w przeznaczonych dla nich szkoleniach uzupełniających, organizowanych przez CDR. Listy doradców są na bieżąco aktualizowane, jawne i umożliwiają wyszukanie danych kontaktowych do doradców lub ekspertów.

Informacje, szkolenia, porady, innowacje – każdy znajdzie coś dla siebie

Ośrodki Doradztwa Rolniczego oferują wsparcie rolnikom i innym mieszkańcom obszarów wiejskich, niezależnie od tego czy są już klientami publicznego doradztwa, czy jeszcze z niego nie korzystali. Każda osoba zainteresowana dostępem do aktualnej wiedzy i informacji, pomocą doradczą bądź innowacyjnymi rozwiązaniami może skorzystać z usług ODR. W zależności od potrzeb, **klienci Ośrodków mogą uzyskać pomoc w ramach bardzo szerokiego wachlarza usług – wybrane obszary tematyczne wskazane są poniżej.**

Modernizacja gospodarstw rolnych i poprawa jakości artykułów rolno-spożywczych	Krótkie łańcuchy dostaw (od pola do stołu), w tym rolniczy handel detaliczny i sprzedaż bezpośrednia
Stosowanie nowoczesnych metod agrotechnicznych i nowe rozwiązania w produkcji rolniczej	Promocja i sprzedaż produktów lokalnych i regionalnych
Technologia produkcji roślinnej i zwierzęcej	Zasady tworzenia i funkcjonowanie grup producentów rolnych i innych form organizacji rolników
Rolnictwo ekologiczne	Zarządzanie gospodarstwem rolnym
Integrowana produkcja i integrowana ochrona roślin	Ubieganie się o środki zewnętrzne na rozwój gospodarstwa
Bioasekuracja w gospodarstwie rolnym	Bezpieczeństwo i higiena pracy
Zasady przeciwdziałania i adaptacji do zmian klimatu na poziomie gospodarstwa	Rachunkowość w gospodarstwach rolnych
Zalecenia zawarte w zbiorze zaleceń dobrej praktyki rolniczej, wynikające z ustawy Prawo wodne	Unowocześnianie wiejskiego gospodarstwa domowego
Gospodarka wodno-ściekowa oraz postępowanie z odpadami	Rozwój agroturystyki i turystyki wiejskiej oraz promocja wsi jako atrakcyjnego miejsca wypoczynku
Wykorzystanie energii ze źródeł odnawialnych w gospodarstwie rolnym i energetyka prosumencka	Zachowanie dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wsi
Rozwój przedsiębiorczości na obszarach wiejskich i prowadzenie działalności pozarolniczej	Aktywizacja mieszkańców obszarów wiejskich
Prowadzenie przetwórstwa w ramach działalności marginalnej, lokalnej i ograniczonej (MLO)	Współpraca z lokalnymi organizacjami społecznymi

Ośrodki Doradztwa Rolniczego w ciągu roku świadczą około 2 milionów usług dla odbiorców. Z usług świadczonych przez ODR-y korzysta corocznie kilkaset tysięcy osób (przede wszystkim rolników), przy czym kilkadziesiąt tysięcy osób jest stałymi i częstymi klientami – w roku 2021 ponad 96 tysięcy osób skorzystało z pomocy ODR-ów co najmniej trzykrotnie. Tak duże i stałe zainteresowanie ofertą publicznego doradztwa rolniczego jest potwierdzeniem wysokiej jakości usług oraz ich dopasowania do potrzeb odbiorców – rolników i mieszkańców obszarów wiejskich.

Współpracując z ODR-ami rolnicy mogą korzystać z pełnego spektrum dostępnych usług, obejmujących:

- **doradztwo**
- **szkolenia**
- **działalność informacyjną**
- **działalność upowszechnieniową.**

Działalność Ośrodków Doradztwa Rolniczego w liczbach (2020)

Działalność doradcza	doradztwo indywidualne doradztwo grupowe	754 tys. odbiorców
Działalność szkoleniowa	szkolenia stacjonarne szkolenia wyjazdowe konferencje	156 tys. uczestników
Działalność informacyjna	informacja strony internetowe broszury ulotki czasopisma stoiska informacyjno-promocyjne	898 tys. odbiorców
Działalność upowszechnieniowa		739 pokazów 2 112 demonstracji 110 konkursów 31 olimpiad 49 targów i wystaw

Wybrane obszary działalności publicznego doradztwa rolniczego

Kilka słów od Doradcy Roku 2020

Jestem doradcą rolniczym już od 20 lat. Ten zawód to moja pasja – choć bardzo wymagający, daje mi wielką satysfakcję. Pracuję z rolnikami i dla rolników. Zawsze staram się pomagać w rozwiązywaniu problemów, z jakimi się spotykają przy prowadzeniu swoich gospodarstw. Przekazuję im najbardziej aktualną wiedzę i podpowiadam, jak sprostać nowym wyzwaniom i wymaganiom. Aby móc to robić dobrze, stale poszukuję nowych informacji, śledzę zmieniające się przepisy, uczestniczę w szkoleniach, konferencjach, wyjazdach. Dzięki systematycznemu doksztacaniu się i współpracy z wieloma podmiotami działającymi na rzecz rolnictwa, jestem w stanie rozpoznać problemy w gospodarstwie i – co najważniejsze – pomóc rozwiązać je do końca.

Bycie doradcą rolniczym w systemie AKIS polega na współpracy z różnymi partnerami, poszukiwaniu informacji i dzieleniu się dostępną wiedzą. Polega też na pomocy w znalezieniu partnerów oraz wypracowaniu rozwiązań problemów napotykanych przez rolnika w codziennej pracy. Jako doradca rolniczy zachęcam wszystkich rolników do korzystania z usług ośrodków doradztwa rolniczego, gdzie można uzyskać fachową pomoc na tematy związane z rozwojem gospodarstwa i zwiększenia opłacalności produkcji.

Współczesne doradztwo rolnicze jest gotowe do udzielenia pomocy rolnikowi na każdym etapie rozwoju jego gospodarstwa. Nie pozostawia go bez odpowiedzi na wiele nurtujących go pytań i problemów, związanych z prowadzoną działalnością. Poprzez wyjazdy studyjne, demonstracje i pokazy dobrych praktyk, szkolenia i spotkania grup tematycznych, doradztwo rolnicze pokazuje potencjalne kierunki rozwoju gospodarstw, a także możliwości pozyskiwania i wykorzystania funduszy na ich rozwój. Pomaga odnaleźć się w gąszczu przepisów i wymogów stawianych przed rolnictwem. Dzięki kontaktom z jednostkami naukowymi, doradztwo może też pomóc w nawiązaniu współpracy z ekspertami, posiadającymi potencjał do wypracowania nowych rozwiązań.

Doradca rolniczy to osoba zaufana, która zawsze pomoże w przeanalizowaniu sytuacji w gospodarstwie i zidentyfikuje problem oraz

poszuka optymalnego rozwiązania. Jako doradcy rolniczy oferujemy fachowe doradztwo i pomoc m.in. w obszarach:

- technologii produkcji w rolnictwie
- praktyk na rzecz klimatu i środowiska
- przedsiębiorczości na obszarach wiejskich
- zarządzania gospodarstwem rolnym
- Wspólnej Polityki Rolnej.

Wybrane zakresy oferty publicznego doradztwa są przedstawione w dalszej części broszury – zapraszam do lektury i skorzystania z naszych usług!

Małgorzata Kucharska
Świętokrzyski Ośrodek Doradztwa Rolniczego
DORADCA ROKU 2020

1.

**TECHNOLOGIA
PRODUKCJI**

1.1 Integrowana Produkcja Roślin

System produkcji roślinnej jako odpowiedź na wysokie wymagania jakościowe kupujących

„Producent rolny, przystępując do systemu Integrowanej Produkcji i prowadząc ją zgodnie z zasadami, osiąga korzyści marketingowe wynikające ze sprzedaży żywności o poświadczonej urzędowo jakości”.

*Przemysław Borowy,
Mazowiecki Ośrodek Doradztwa Rolniczego*

System Integrowanej Produkcji Roślin (IP) jest krajowym systemem produkcji żywności wysokiej jakości, bezpiecznej dla ludzi, o wysokich walorach konsumpcyjnych. System ten oznacza produkcję roślin z wykorzystaniem postępu technicznego i biologicznego w uprawie i nawożeniu, ze szczególnym uwzględnieniem zdrowia ludzi i zwierząt oraz ochrony środowiska. Potwierdzeniem wysokiej jakości plonów uzyskanych przez producentów uczestniczących w systemie jest certyfikat i zastrzeżony znak IP. Aby otrzymać certyfikat należy przede wszystkim:

- ukończyć szkolenie, które jest ważne przez 5 lat (a następnie należy odbyć szkolenie uzupełniające),
- prowadzić produkcję i ochronę roślin według szczegółowych metodyk zatwierdzonych przez Głównego Inspektora Ochrony Roślin i Nasiennictwa,
- prawidłowo dokumentować prowadzenie działań związanych z Integrowaną Produkcją Roślin.

W metodykach Integrowanej Produkcji znajduje się lista obowiązkowych czynności i zabiegów dla poszczególnych gatunków upraw, obejmująca: stosowanie niechemicznych (biologicznych) metod ochrony roślin, ochronę środowiska, prawidłowy podo-

zmian, analizę gleby, stosowanie kwalifikowanego, zaprawionego materiału siewnego. Istotna jest również ilustracja upraw na występowanie chorób oraz szkodników z wykorzystaniem różnego rodzaju pułapek feromonowych, żółtych lub białych tablic lepowych, żółtych naczyń itp. Wszystkie te działania muszą być odnotowane w notatniku Integrowanej Produkcji.

W ramach poddziałania 3.1 „Wsparcie na przystępowanie do systemów jakości” objętego PROW na lata 2014-2020 producent mógł ubiegać się o refundację części poniesionych kosztów: kontroli, zakupu specjalistycznych publikacji związanych z prowadzeniem produkcji w zakresie systemu jakości, zakupu pułapek feromonowych, barwnych i lepowych.

Ze względu na wyzwanie, jakim jest dla rolnika przystąpienie do systemu Integrowana Produkcja Roślin, ważna jest rola doradztwa rolniczego w zakresie przygotowania producenta do prowadzenia konkretnej uprawy.

Decydując się na wdrożenie zasad Integrowanej Produkcji Roślin w swoim gospodarstwie, rolnik może uzyskać następujące korzyści:

- sprzedaż żywności o poświadczonej urzędowo jakości, co pozwala uzyskać wyższą cenę,
- spełnienie wymogów integrowanej ochrony roślin i systemu wzajemnej zgodności – tzw. cross compliance.

**Ośrodki Doradztwa Rolniczego,
posiadając wykwalifikowaną kadrę:**

prowadzą szkolenia podstawowe i uzupełniające w powyższym zakresie, a także szkolenia nieobowiązkowe, na których rolnik może uzupełnić wiedzę z zakresu Integrowanej Produkcji Roślin,

udzielają pomocy w poprawnym wypełnieniu zgłoszenia do wybranej jednostki certyfikującej o zamiarze stosowania integrowanej produkcji roślin oraz w dokumentowaniu działań związanych z tym systemem,

pomagają w wypełnieniu Notatnika Integrowanej Produkcji Roślin dla upraw sadowniczych, warzywniczych i rolniczych,

pomagają w sporządzaniu wniosków o uzyskanie środków finansowych z funduszy UE na ten cel,

przygotowują merytorycznie producenta do kontroli poprzez zasygnalizowanie, na co powinien zwrócić szczególnie uwagę oraz wspólną z rolnikiem analizę list kontrolnych.

1.2 Rolnictwo precyzyjne

Technologia godna polecenia w dobie globalizacji i ochrony środowiska naturalnego

„Nie masz wpływu na ceny produktów – możesz mieć wpływ na zmniejszenie kosztów produkcji i czasu pracy”.

*Stefan Wacław,
Opolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego
DORADCA ROKU 2021*

Ideą rolnictwa precyzyjnego jest obniżenie kosztów jednostkowych produkcji, obniżenie skażenia chemicznego gleby, poprawa wydajności pracy, poprawa komfortu pracy, efektywne zarządzanie procesami produkcyjnymi w gospodarstwie.

Obniżenie kosztów jednostkowych produkcji uzyskuje się poprzez:

- precyzyjne prowadzenie agregatów (brak tzw. nakładek) – oszczędzanie paliwa i czasu,
- precyzyjny siew, pozwalający na unikanie problemów z zagęszczonymi międzyrzędziami stykowymi – oszczędzanie materiału siewnego,
- precyzyjną ochronę roślin – oszczędzanie środków ochrony roślin,
- precyzyjne (zmiennie) nawożenie, uwzględniające zawartość składników pokarmowych w glebie i zawartość azotu w materiale roślinnym – oszczędzanie nawozów.

Obniżenie skażenia chemicznego gleby wynika z:

- precyzyjnego stosowania środków ochrony roślin – wyłączenie sekcyjne na klinowatych polach, odcinanie cieczy roboczej na uwrociach, nienakładanie cieczy roboczej na kolejnych pasach przejazdu,
- możliwości stosowania zabiegów nocą przy bezwietrznej pogodzie,
- precyzyjnego nawożenia – dzięki mapowaniu pól, nawożenie dostosowane do zasobności gleb i zawartości azotu w roślinach, nienakładanie nawozu na kolejnych pasach przejazdu.

Poprawa wydajności pracy wynika przede wszystkim z możliwości utrzymania optymalnej szybkości roboczej i niedublowania przejazdów.

Poprawa komfortu pracy to przede wszystkim ułatwienie prowadzenia agregatów, gdzie rola operatora ogranicza się do odpowiedniego zaprogramowania agregatu przed rozpoczęciem pracy i kontrolowania prawidłowości działania podczas pracy.

Efektywne zarządzanie procesami produkcyjnymi w gospodarstwie to głównie możliwość dokładnego planowania prac w gospodarstwie w zgodzie z terminami agrotechnicznymi, warunkami pogodowymi i wymogami klimatyczno-środowiskowymi. Nie bez znaczenia jest też potrzeba monitorowania zasobności gleb i roślin oraz możliwość analizowania wyników – wydajności upraw i ich rentowności.

Tak rozumiane rolnictwo precyzyjne wymaga od rolników pogłębionej, specjalistycznej wiedzy, przygotowania praktycznego oraz determinacji we wdrażaniu innowacji.

Ośrodki Doradztwa Rolniczego, mając na uwadze ideę rolnictwa precyzyjnego i związane z nim oczekiwania rolników, są przygotowane do działań organizacyjnych, doradczych, szkoleniowych i upowszechnieniowych w zakresie jego wdrażania poprzez:

• pomoc w tworzeniu niezbędnej infrastruktury zewnętrznej,

• pomoc w organizacji, a w perspektywie podejmowanie własnych usług badania gleb, mapowania pól, monitorowania upraw,

• organizowanie grup wspólnego użytkowania sprzętu wykorzystywanego w rolnictwie precyzyjnym jako możliwości i szanse dla mniejszych gospodarstw,

• techniczną, technologiczną i organizacyjną pomoc doradczą w przechodzeniu na rolnictwo precyzyjne,

• doradztwo w technologiach rolnictwa precyzyjnego,

• szkolenia, konferencje i warsztaty dotyczące technologii i ich elementów stosowanych w rolnictwie precyzyjnym oraz metodyki i technik diagnostyki i monitoringu pól, upraw i plonów,

• pokazy i demonstracje prezentujące technologie i ich elementy oraz sprzęt stosowany w rolnictwie precyzyjnym jak również techniki, sprzęt i oprogramowanie do monitoringu i diagnostyki pól, upraw i plonów.

1.3 Rolnictwo ekologiczne

Gospodarowanie w zgodzie z poszanowaniem praw przyrody ofertą dla świadomych konsumentów

„Współczesne rolnictwo ekologiczne to już nie relik i zacofanie lecz priorytet rozwoju europejskiej produkcji rolnej”.

*Elżbieta Dryjańska, Wielkopolski
Ośrodek Doradztwa Rolniczego,
Doradca Ekologiczny roku 2020*

Rolnictwo ekologiczne w ostatnich latach bardzo szybko rozszerza swój zasięg i jest postrzegane jako trwała alternatywa dla intensywnego rolnictwa. Oprócz tego, że daje produkt rolny o najwyższej jakości, spełniający oczekiwania świadomych konsumentów żywności, to jeszcze pozwala na utrzymanie typowego krajobrazu rolniczego i wpływa na wzbogacanie bioróżnorodności. Dlatego tak ważne jest, aby polscy rolnicy dostrzegli swoją szansę i rozważyli możliwość gospodarowania metodami ekologicznymi. Ekologiczna metoda produkcji wymaga od rolnika przede wszystkim znajomości procesów zachodzących w środowisku przyrodniczym. Osiąga się to poprzez prawidłowo skonstruowany płodozmian, wprowadzanie poplonów, recykling resztek poźniwnych, stosowanie obornika i innych nawozów organicznych czy też uproszczenie lub zastosowanie niektórych zabiegów agrotechnicznych. W ekologicznej produkcji zwierzęcej istnieje zależność pomiędzy ziemią, roślinami i zwierzętami. Dzieje się tak głównie ze względu na uzyskiwanie paszy pochodzącej z upraw ekologicznych, szczególnie w czasie trwania sezonu pastwiskowego.

Rolnictwo ekologiczne jest zatem inwestycją w długoterminowe bezpieczeństwo żywnościowe. Dla rolnika stanowi to pewnego rodzaju wyzwanie, ale stwarza możliwość wytwarzania jakościowych produktów rolnych, na które jest zapotrzebowanie. Produkty ekologiczne są z reguły droższe i dają rolnikowi godziwy dochód, który zwiększa się, jeżeli równocześnie prowadzone jest ich przetwórstwo w gospodarstwie.

Warto zatem przyrzeć się tej metodzie produkcji, zastanowić się i przemyśleć, a po głębszej analizie, przy wsparciu doradztwa rolniczego, podjąć pierwsze kroki, by wejść na ścieżkę produkcji z pełnym poszanowaniem praw przyrody.

Ośrodki Doradztwa Rolniczego mają w swych zasobach kadrowych specjalistów ds. ekologii i ochrony środowiska oraz przetwórstwa rolno-spożywczego, którzy umiejętnie udzielą wsparcia każdemu rolnikowi zainteresowanemu prowadzeniem gospodarstwa zgodnie z kryteriami rolnictwa ekologicznego.

Rolnik może liczyć na wsparcie:

technologiczne (konstrukcje płodozmianu, następstwa roślin, dobór odmian, źródeł pozyskania ekologicznego materiału siewnego, programów ochrony w oparciu o biologiczne preparaty i naturalne metody ograniczania inwazji chorób i szkodników, dobór ras zwierząt, żywienie zwierząt),

związane z uruchomieniem przetwórstwa produktów ekologicznych,

marketingowe, promocyjne,

techniczne – przy składaniu wniosków o wsparcie finansowe (pomoc w opracowaniu planu przestawienia gospodarstwa z technologii konwencjonalnej na ekologiczną, planu działalności rolnośrodowiskowo-klimatycznej, przygotowanie, wspólnie z zainteresowanym rolnikiem, stosownej dokumentacji do jednostki certyfikującej).

Doradztwo rolnicze zapewnia kompleksowe informacje na temat najlepszych praktyk ekologicznych oraz sposobów wdrażania nowych i innowacyjnych rozwiązań w rolnictwie ekologicznym.

Rolnik ekologiczny na pewno nie zostanie pozostawiony sam sobie, o ile tylko zwróci się o pomoc do specjalistów ds. ekologii w Ośrodkach Doradztwa Rolniczego.

Warto dołączyć do grona rolników ekologicznych, nie należy się obawiać – doradztwo rolnicze służy fachowym wsparciem.

Dokumentacja nie stanowi bariery nie do pokonania – ważne, by była prowadzona na bieżąco, rzetelnie i od początku pod okiem fachowca, jakim jest doradca rolniczy. Kolejne lata to już tylko dbałość o systematyczność zapisów i ich rzetelność.

1.4 Zrównoważona produkcja zwierzęca

**Rozwój produkcji zwierzęcej uwzględniający nie tylko wzrost produkcji
- wyzwaniem dla hodowców zwierząt**

„Współpraca doradcy z rolnikiem w aspekcie zrównoważonej produkcji zwierzęcej powinna odbywać się na wielu płaszczyznach, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb środowiska naturalnego, świadomości społecznej, uwarunkowań rynkowych oraz z zachowaniem opłacalności ekonomicznej danej produkcji”.

dr inż. Rodian Pawłowski, Warmińsko-Mazurski Ośrodek Doradztwa Rolniczego

Koncepcja zrównoważonego rolnictwa opiera się na efektywnej produkcji bezpiecznych, wysokiej jakości produktów rolnych, otrzymanych w sposób uwzględniający ochronę lub poprawę środowiska naturalnego, w szczególności poprzez:

- racjonalne zarządzanie nawozami naturalnymi (stosowanie, magazynowanie),
- zbilansowane żywienie zwierząt i produkcję pasz.

W koncepcję zrównoważonego rozwoju produkcji zwierzęcej wpisują się idee dobrostanu zwierząt oraz zachowania bioróżnorodności zasobów genetycznych, w tym zachowania ras rodzimych. Na tej podstawie warto zwrócić uwagę na wskaźniki zrównoważonej produkcji zwierzęcej. Przejście do bardziej zrównoważonego i przyjaznego dla środowiska chowu zwierząt pozwoli na zmniejszenie jego niekorzystnego oddziaływania na środowisko przyrodnicze, a równocześnie pozwoli utrzymać odpowiednią jakość produkcji zwierzęcej i zaspokoić popyt na produkty pochodzenia zwierzęcego.

Zgodnie ze strategią zrównoważonego rozwoju Unii Europejskiej, należy poszukiwać korzystnych możliwości rozwoju gospodarczego z punktu widzenia ochrony środowiska, więc kluczowe,

Rysunek 1. Wskaźniki zrównoważonej produkcji zwierzęcej

w odniesieniu do produkcji zwierzęcej, jest promowanie działań na rzecz przestrzegania dobrostanu zwierząt oraz unikanie nadmiernej ich eksploatacji spowodowanej intensyfikacją chowu i hodowli. Ograniczenie negatywnego wpływu produkcji zwierzęcej na środowisko stanowi coraz częściej formułowane oczekiwania społeczne, wynikające z rosnącej świadomości potrzeby ochrony środowiska naturalnego. Z tego powodu zostały określone wskaźniki zrównoważonej produkcji zwierzęcej, przestrzeganie których przyczyni się do zmniejszenia negatywnego

oddziaływania intensywnej produkcji zwierzęcej na klimat i środowisko.

Ośrodki Doradztwa Rolniczego i zatrudnieni w nich doradcy wspomagają producentów i hodowców zwierząt w rozwiązywaniu problemów związanych z prowadzoną działalnością gospodarczą. Wychodząc naprzeciw współczesnym wyzwaniom rynkowym oraz spełniając wciąż rosnące oczekiwania społeczne propagują zasady zrównoważonej produkcji zwierzęcej.

**Oferta doradztwa publicznego w zakresie produkcji zwierzęcej
obejmuje prowadzenie szkoleń i udzielanie porad w szczególności na temat:**

warunków dobrostanu zwierząt	przepisów prawa w zakresie produkcji zwierzęcej	racjonalnego gospodarowania nawozami wraz z przygotowaniem niezbędnej dokumentacji	technologii produkcji pasz	sporządzania analiz i optymalizacji kosztów, form wsparcia sektora produkcji zwierzęcej z budżetu UE i budżetu krajowego oraz organizacji produkcji	możliwości wykorzystania ras rodzimych z uwzględnieniem programów ochrony zasobów genetycznych ras rodzimych	ochrony zdrowia zwierząt, bioasekuracji gospodarstw i monitoringu chorób zakaźnych zwierząt
------------------------------	---	--	----------------------------	---	--	---

1.5 Dobre praktyki w produkcji rolniczej

Dobre rozwiązania można sprawdzić lub podejrzeć u innych, zanim zastosuje się je u siebie

„Zobacz, dotknij, a potem zastosuj w swoim gospodarstwie”.

*dr inż. Dariusz Krzywiec, Lubelski
Ośrodek Doradztwa Rolniczego*

Rolnik, przed podjęciem decyzji o kierunku rozwoju swojego gospodarstwa lub jego unowocześnieniu, chętnie korzysta z doświadczeń innych osób. Miejscem, gdzie rolnicy mogą bezpośrednio zobaczyć nowości odmianowe i agrotechniczne, są pola demonstracyjne zlokalizowane w jednostkach doradztwa rolniczego lub w gospodarstwach współpracujących z ODR. Część ODR-ów, m.in. w województwie lubelskim, pomorskim, kujawsko-pomorskim, mazowieckim, opolskim, podlaskim czy podkarpackim, posiada własne pola, sady czy pasieki. Pozostałe współpracują z siecią prywatnych gospodarstw demonstracyjnych, przy współpracy z którymi organizują pokazy i demonstracje.

ODR-y w swoich gospodarstwach posiadają kolekcje nowych odmian roślin uprawnych; prowadzą doświadczenia z zakresu Porejestrówego Doświadczalnictwa Odmianowego (PDO) w celu wskazania odmian najlepiej dostosowanych do warunków danego regionu lub dających możliwie najlepszy plon przy określonym poziomie nakładów na nawozy czy środki ochrony roślin. Organizując szkolenia, warsztaty i pokazy ODR-y oferują rolnikom wsparcie fachowców z danej dziedziny i możliwość konsultowania z nimi problemów zaistniałych w gospodarstwie. Organizują

też spotkania z innymi rolnikami, którzy posiadają już doświadczenie i chcą się nim podzielić z pozostałymi. Często to dopiero kontakt z rolnikiem, który zastosował dane rozwiązanie, skłania do zastosowania go u siebie.

W roku 2021 utworzono sieć gospodarstw demonstracyjnych, a obecnie trwają prace na rzecz jej rozwoju. Sieć będzie obejmować gospodarstwa, które z sukcesem wdrożyły innowacyjne rozwiązania. Idea tego przedsięwzięcia wzięta się z przekonania, że rolnik najlepiej uczy się od innego rolnika.

Wiarygodne doradztwo – to doradztwo obiektywne, które jest efektem różnych doświadczeń propagowanych przez podmioty niezależne i obiektywne. Takimi podmiotami są ODR-y. Więcej informacji na temat ogólnopolskiej sieci gospodarstw demonstracyjnych można znaleźć na stronie CDR.

ODR-y przykładają dużą wagę do często pomijanych, a mających znaczenie podstawowe, działań takich jak: prawidłowy płodozmian, wapnowanie, stosowanie międzyplonów, dbałość o zapylacze, w tym szczególnie pszczoły. Konieczne jest też szersze

zastosowanie w praktyce rolniczej monitorowania występowania chorób i szkodników. Przygotowując szkolenia i pokazy, doradcy

rolniczy upowszechniają bezpieczne dla środowiska rozwiązania w stosowaniu nawozów i pestycydów.

ODR jest miejscem:

wymiany poglądów, spostrzeżeń zwłaszcza dla tych rolników, którzy szukają gotowych rozwiązań,

prowadzenia doświadczeń i wdrażania technologii opracowanych we współpracy z jednostkami naukowymi oraz demonstracji własnych ze stosowaniem różnych nawozów, środków ochrony roślin,

miejscem popularyzacji nowych technologii np. uprawy bezorkowej czy uprawy roślin wysokobiałkowych w tym: soi, bobiku czy grochu.

Najważniejszym ogólnopolskim wydarzeniem doradczym, organizowanym co roku, są Krajowe Dni Pola. Służą przede wszystkim pokazaniu wyników doświadczeń polowych, nowych technik i technologii uprawy oraz odmian roślin, szerzeniu wiedzy, prezentacji nowości technologicznych i dobrych praktyk z zakresu rolnictwa i rozwoju obszarów wiejskich oraz dorobku hodowlanego w produkcji zwierzęcej a także innowacji w obszarze rolnictwa precyzyjnego. W roku 2022 odbędą się one w Mazowieckim

ODR-y organizują:

wiele wydarzeń we współpracy z firmami hodowlanymi czy producentami maszyn i urządzeń,

wizyty w gospodarstwach wyspecjalizowanych w produkcji zwierzęcej, dających możliwość zaobserwowania różnych modeli żywienia i systemów utrzymania zwierząt,

pokazy nowości z zakresu mechanizacji produkcji, np. najnowsze maszyny do zbioru owoców: kombajny do mechanicznego zbioru wiśni, owoców jagodowych czy jabłek przemysłowych, maszyny do pielęgnacji sadów, jagodników i warzywników.

Ośrodka Doradztwa Rolniczego oddział Poświętne koło Płońska w dniach 11-13 czerwca. Instytuty badawcze również włączą się w to przedsięwzięcie pod hasłem „Nauka polska a innowacje w rolnictwie”. Oprócz wizytacji pól organizowane będą spotkania naukowców z rolnikami, studentami i uczniami, a wnioski z dotychczasowych efektów współpracy nauki z praktyką posłużą do wspólnych dyskusji i planowania dalszych, wspólnych działań.

Współpraca z ODR daje rolnikowi możliwość wyboru najlepszego rozwiązania, które ma szansę sprawdzić się w jego gospodarstwie bez ponoszenia nadmiernego ryzyka (<http://gospodarstwademonstracyjne.cdr.gov.pl>).

Zestawienie wydarzeń, organizowanych przez jednostki doradztwa rolniczego, można znaleźć na stronie Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi w zakładce „Doradztwo rolnicze” (<https://www.gov.pl/web/rolnictwo/kalendarz-impres-promocyjnych>).

2. KLIMAT I ŚRODOWISKO

2.1. Ochrona zasobów naturalnych

Globalne wyzwanie – lokalne działanie

„Gospodaruj odpowiedzialnie, chroń to co masz dookoła – my ci w tym pomożemy.”

Arkadiusz Kalinowski, Podlaski Ośrodek Doradztwa Rolniczego

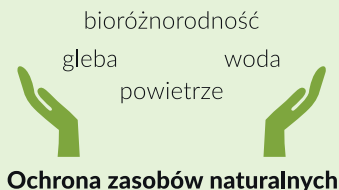
Zasoby naturalne to wszystkie użyteczne elementy środowiska naturalnego z których człowiek może korzystać, takie jak woda, atmosfera, ekosystemy czy paliwa kopalne. Wskutek działalności człowieka zasoby naturalne naszej planety coraz szybciej się wyczerpują lub – np. w przypadku atmosfery – ulegają niekorzystnym zmianom. Jest to wyzwanie dla całej ludzkości, ale szczególna rola w tym obszarze przypada rolnikom, dla których środowisko naturalne jest codziennym warsztatem pracy. Wojewódzkie Ośrodki Doradztwa Rolniczego, poprzez szeroko rozumiane doradztwo i dostęp do najbardziej aktualnych informacji, wspierają rolników w ich inicjatywach i pracach na rzecz ochrony środowiska naturalnego.

Ochrona bioróżnorodności w rolnictwie to działania zmierzające do zachowania zróżnicowania krajobrazu rolniczego oraz zachowania i rozpowszechniania różnorodności odmian roślin uprawnych, gatunków i ras zwierząt hodowlanych, a także roślin i zwierząt dziko żyjących. W praktyce większość rolników może przyczynić się do ochrony bioróżnorodności i czerpać z tego korzyści, przy tym zawsze mogą liczyć na pomoc doradców.

ODR-y zapewniają fachową wiedzę i służą pomocą przy realizacji działań związanych z ochroną bioróżnorodności.

Oferta doradztwa obejmuje takie zagadnienia jak: utrzymanie stałych elementów krajobrazu, zachowanie trwałych użytków zielonych (w tym cennych przyrodniczo), uprawa tradycyjnych odmian roślin, chów lokalnych ras zwierząt, utrzymanie starych sadow, zalesianie, zadrzewienia śródpolne czy ochrona zapylaczy.

Ochrona gleb to warunek zachowania ich zdrowia i produktywności dla następnych pokoleń. Niestety ten życiodajny, naturalny zasób Ziemi, powstały w ciągu trwających miliony lat procesów glebotwórczych, w ostatnich latach ulega coraz szybszej degradacji. Aby temu zapobiegać, rolnicy mogą wprowadzać szereg praktyk korzystnych dla gleby w swojej codziennej działalności.

 ODR-y informują i doradzają jak chronić glebę, jej żyzność, urodzajność, bioróżnorodność oraz zapobiegać erozji.

Korzystając z oferty doradztwa, rolnicy i mieszkańcy obszarów wiejskich mogą dowiedzieć się, jak ułożyć właściwy płodozmian, określić zasobność i kwasowość gleby, zachować i zwiększyć poziom próchnicy w glebie oraz stosować zasady zrównoważonego nawożenia. We współpracy z jednostkami naukowymi, ODR-y prowadzą i udostępniają odbiorcom doświadczenia polowe, prezentujące praktyczne sposoby zachowania i zwiększania próchnicy w glebie i ocenę przydatności wybranych odmian roślin do uprawy w określonych technologiach.

W ostatnich latach szczególnego znaczenia nabrała **kwestia ochrony wód**, co wynika z objęcia całego obszaru Polski Programem działań, mającym na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych. Więcej informacji nt. ochrony wód i oferty doradztwa w tym zakresie

znajduje się w rozdziale „Ochrona wód przed zanieczyszczeniami pochodzenia rolniczego”.

Dotychczasowe działania służące **ochronie powietrza** były podejmowane przez ośrodki doradztwa głównie w kontekście zachęcania do wymiany kotłów grzewczych i stosowania właściwych paliw do ogrzania domu, w celu ograniczenia szkodliwych emisji. Od momentu wejścia w życie Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2016/2284 (tzw. Dyrektywa NEC) ochronę powietrza postrzega się dużo szerzej, w tym również poprzez redukcję emisji amoniaku.

 W tym obszarze ODR-y dodatkowo oferują rolnikom wsparcie, głównie poprzez doradztwo obejmujące: właściwe żywienie i wskazywanie najlepszych systemów utrzymania zwierząt, składowanie nawozów naturalnych oraz ich poprawną aplikację do gleby, właściwy dobór i stosowanie nawozów mineralnych azotowych.

2.2. Ochrona wód przed zanieczyszczeniami azotanami pochodzenia rolniczego

Czysta woda to nasz wspólny skarb

„Należy pamiętać, że woda na całym świecie jest dobrem deficytowym. Tak ważne jest więc dbanie o jej czystość i jakość”.

Natalia Narewska, Kujawsko-Pomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego

Na całym świecie woda staje się dobrem deficytowym. Rolnictwo wykorzystuje około 70% światowych zasobów wody słodkiej, co stawia je na pierwszym miejscu wśród wszystkich sektorów z niej korzystających. Jednocześnie rolnictwo jest źródłem tzw. biogenów – związków azotu i fosforu. Niekontrolowane, nadmierne przedostawanie się biogenów do wód przyczyniać się może do pogarszania warunków życia pożytecznych roślin i zwierząt, w tym do procesu eutrofizacji wód. To zobowiązuje każdego rolnika do szczególnej dbałości o czystość i jakość wód – obok działalności produkcyjnej na obszarach wiejskich powinny być podejmowane działania przyjazne środowisku, a produkcja powinna być prowadzona w sposób bardziej zrównoważony.

„Woda nie jest produktem handlowym takim jak każdy inny, ale raczej dziedzictwem, które musi być chronione”.

Ramowa Dyrektywa Wodna, preambuła, pkt 1

Od 2018 roku cały obszar Polski został objęty tzw. „Programem działań”, mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobiegania dalszemu ich zanieczyszczeniu, zaktualizowanym w 2020 roku, a obecnie trwają prace nad jego przeglądem. Drugim dokumentem, wynikającym z dyrektywy azotanowej, jest „Zbiór zaleceń dobrej praktyki rolniczej mający na celu ochronę wód przed zanieczyszczeniem azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych”. Jest to zbiór dobrowolnych zasad i sposobów postępowania w zakresie przechowywania nawozów naturalnych oraz nawożenia azotem, jak również najważniejsze aspekty zarządzania gospodarstwem, które przyczyniają się do ograniczania zanieczyszczenia wód.

Wymogi i zalecenia określone w tych dokumentach dotyczą wszystkich osób prowadzących produkcję rolniczą, w ramach której stosowane są nawozy zawierające w składzie azot lub przechowywane są odchody zwierzęce (nawozy naturalne). W rozwiązaniu wielu problemów pomaga współpraca z doradcą, w tym wizyty przeprowadzane bezpośrednio w gospodarstwach, co pozwala na wybór najlepszych dla konkretnego gospodarstwa rozwiązań.

Ośrodki Doradztwa Rolniczego oferują wszystkim zainteresowanym kompleksowe wsparcie, zapewniając dostęp do aktualnej wiedzy i wsparcie w zakresie praktyk mających na celu ochronę wód, takie jak:

pomoc w wypełnieniu obowiązków wynikających z „Programu działań” dotyczących nawożenia, gospodarki nawozami (w tym przechowywania nawozów naturalnych), terminów i dawek stosowania nawozów zawierających w składzie azot, dokumentowania zabiegów agrotechnicznych związanych z nawożeniem azotem,

dostęp do aplikacji ułatwiających zarządzanie azotem,

demonstracje i dobre praktyki w najlepszych gospodarstwach, wprowadzających innowacje w zakresie ochrony wód,

pomoc w wypracowaniu rozwiązań optymalnych dla gospodarstwa i wdrożeniu ich do praktyki,

sporządzanie planów nawożenia, w tym planów nawożenia azotem, pozwalających na stosowanie zrównoważonego nawożenia albo pomoc w wyliczaniu maksymalnych dawek azotu,

pomoc w wyliczaniu niezbędnej powierzchni miejsc do przechowywania nawozów naturalnych, w tym ewidencjonowania czasowego przechowywania obornika bezpośrednio na gruntach rolnych,

prowadzenie ewidencji nawożenia,

sporządzanie planów poprawy gospodarowania zasobami.

2.3. Racjonalna gospodarka wodna w rolnictwie

Bez wody nie ma rolnictwa

„W rolnictwie coraz dotkliwiej odczuwamy, że woda staje się zasobem deficytowym. Ciągły spadek poziomu wód gruntowych znacząco obniża plony produktów rolnych. Dlatego tak ważne, a nawet niezbędne, są działania producentów rolnych, poprawiające stosunki wodno-glebowe na użytkach rolnych.”

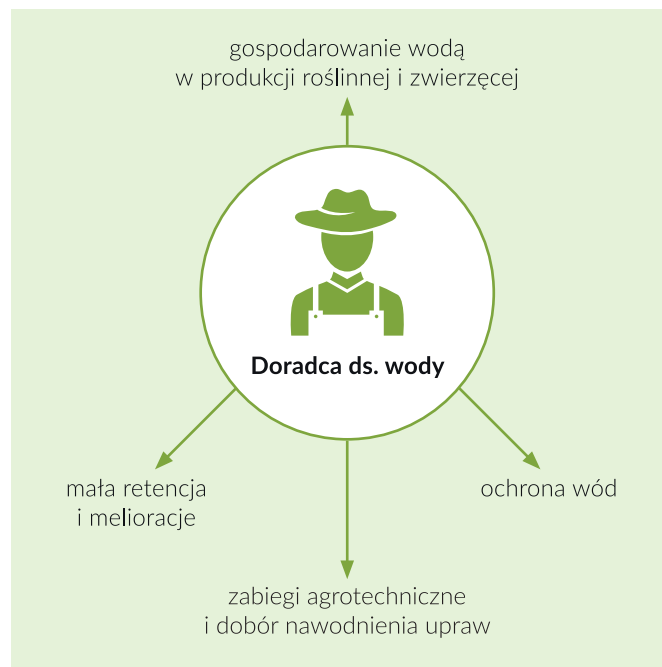
Maria Borsukiewicz, Dolnośląski Ośrodek Doradztwa Rolniczego

Gospodarowanie wodami jest bardzo złożonym, systemowym procesem, wpływającym na funkcjonowanie wielu gałęzi gospodarki, w tym i rolnictwa. Racjonalna gospodarka wodą w rolnictwie to właściwe zarządzanie wodami powierzchniowym i podziemnymi. Obejmuje ona zarówno odpowiednie wykorzystywanie dostępnych zasobów wodnych, jak i przystosowanie się – w zakresie korzystania z wód – do zachodzących zmian.

Postępujące zmiany klimatu przynoszą ze sobą ekstremalne zjawiska pogodowe – przede wszystkim susze i powodzie – które obniżają lub niszczą plony, utrudniają gospodarowanie i zwiększają jego koszty. Przygotowanie rolnictwa do zmian klimatycznych wymaga zaangażowania nie tylko instytucji, ale przede wszystkim samych rolników, użytkowników wód. Decyzje podejmowane przez rolników wpływają nie tylko na zabezpieczenie wody dla własnych gospodarstw, ale również na ilość i jakość wody w całym rolnictwie i na obszarach wiejskich. W tych decyzjach rolnikowi może pomóc doradca rolniczy, specjalizujący się w sprawach związanych z wodą w rolnictwie – doradca ds. wody.

Więcej informacji na temat racjonalnej gospodarki wodnej można znaleźć na stronie internetowej CDR (<https://woda.cdr.gov.pl>).

Nowa specjalizacja doradcza – doradca ds. wody – to odpowiedź publicznego doradztwa rolniczego na wyzwania związane z racjonalną gospodarką wodną. Doradcy ds. wody wspierają rolników w działaniach na rzecz poprawy stosunków wodno-glebowych, wdrażaniu dobrych praktyk w zakresie gospodarki wodnej oraz oszczędnego gospodarowania wodą. Pomagają też tym, którzy chcą wykorzystać zewnętrzne środki na inwestycje przeciwdziałające niedoborom wody dla roślin uprawnych, np. nawadnianie upraw.

Ośrodki Doradztwa Rolniczego zapewniają rolnikom i mieszkańcom obszarów wiejskich szeroki zakres wsparcia w zakresie ochrony wód.

Oprócz dostępu do aktualnej wiedzy i informacji, oferta doradztwa publicznego obejmuje:

promowanie kompleksowych rozwiązań na rzecz zwiększenia małej retencji i spowolnienia odpływu wody ze zlewni,

doradztwo w zakresie zwiększenia pojemności wodnej gleb poprzez wzrost zawartości próchnicy i poprawę agrotechniki (np. rolnictwo precyzyjne, uprawa bezorkowa) oraz płodozmianu,

doradztwo w zakresie zwiększenia efektywności wykorzystania wody przez rośliny (nawożenie, ochrona roślin, właściwy dobór odmian),

wsparcie w doborze i wdrożeniu praktyk rolniczych sprzyjających retencjonowaniu wody i przeciwdziałaniu skutkom suszy w uprawach.

Realizację wyzwań, związanych z racjonalną gospodarką wodną w rolnictwie i na obszarach wiejskich, mają ułatwić Lokalne Partnerstwa ds. Wody (LPW), tworzone na szczeblu powiatu przy wsparciu publicznego doradztwa rolniczego. LPW to nowa inicjatywa, której celem jest zastosowanie podejścia terytorialnego w celu łagodzenia problemów związanych z zarządzaniem wodą na obszarach wiejskich. LPW skupiają wszystkich partnerów zainteresowanych gospodarką wodną na terenach wiejskich, w tym zarówno podmioty publiczne, biznesowe, społeczne, jak i prywatne (przede wszystkim rolnicy i inni mieszkańcy obszarów wiejskich).

2.4. Odnawialne źródła energii w gospodarstwach rolnych

Chronisz klimat i oszczędzasz!

„Warto nawiązać kontakt z Ośrodkiem Doradztwa Rolniczego – skorzystasz z bezpłatnych porad dotyczących OZE. Odniesiesz dzięki temu wymierne korzyści finansowe i przyczynisz się do ochrony klimatu z korzyścią dla siebie, swoich bliskich i przyszłych pokoleń”.

Marian Marynowski, Zachodniopomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego

Nadmierne zużycie w gospodarstwach rolnych i domowych energii z paliw kopalnych, takich jak węgiel, gaz, ropa, ma negatywne skutki dla klimatu. Z tego względu społeczności na całym świecie coraz aktywniej poszukują źródeł tzw. zielonej energii i korzystają z niej w coraz szerszej skali. Cel, jaki został określony na 2020 rok dla całej UE w Strategii Europa 2020, to 20% udziału energii ze źródeł odnawialnych (OZE) w końcowym zużyciu energii brutto. Państwa członkowskie uzgodniły już nowy cel: co najmniej 27% OZE do 2030 roku.

Realizacja tych celów przekłada się na perspektywę szybkiego rozwoju rynku OZE, zarówno pod kątem zapotrzebowania na surowce, jak i dostępu do coraz bardziej efektywnych technologii wytwarzania zielonej energii. W Polsce wciąż jeszcze korzysta się głównie z jej konwencjonalnych źródeł. Rolnictwo i obszary wiejskie mają bardzo duży potencjał, zarówno w kontekście wytwarzania, jak i wykorzystywania OZE. Pomimo że jest to związane z koniecznością poniesienia niezbędnych kosztów, docelowo inwestycje w OZE przekładają się na korzyści ekonomiczne. Poza efektami ekonomicznymi, inwestycje w OZE przynoszą jeszcze ważniejsze korzyści: wpływają na jakość środowiska, a co za tym idzie – na stan naszego zdrowia i jakość życia.

Warto wiedzieć, że można:

wytwarzać energię elektryczną na własne potrzeby jako tzw. prosument przez 15 lat,

wytwarzać energię elektryczną, a nadwyżki energii sprzedawać do sieci jako przedsiębiorca,

sprzedawać nadwyżki energii elektrycznej, ciepło lub biogaz na potrzeby własne oraz innych mieszkańców twojej gminy w ramach spółdzielni energetycznej jako zbiorowy prosument przez nieograniczony okres czasu,

poprawić jakość życia i zdrowia dla siebie i swoich bliskich, zmniejszając emisję zanieczyszczeń,

wytwarzać ciepło (ciepłą wodę użytkową, ogrzewać budynki) za pomocą energii pozyskanej z odnawialnych źródeł,

sprzedawać nadwyżki energii elektrycznej, ciepła lub biogazu wytworzone w mikrobiogazowni rolniczej bez konieczności rejestracji pozarolniczej działalności gospodarczej,

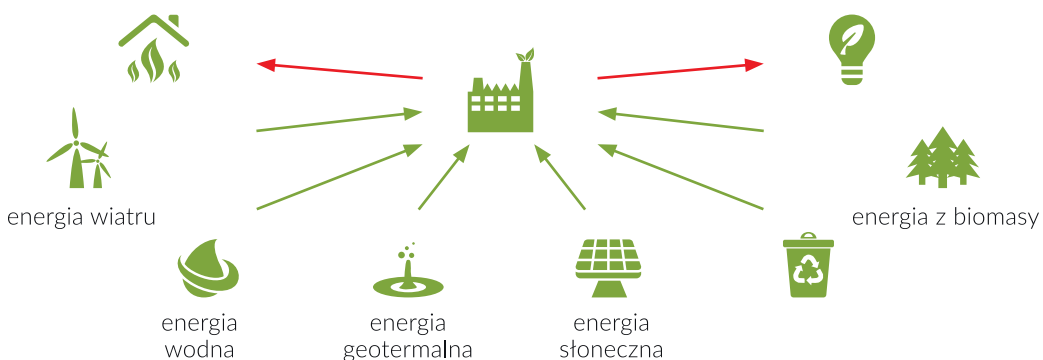
zmniejszyć rachunki za energię.

Warto więc zdecydować się na zieloną energię – doradcy mogą pomóc wszystkim zainteresowanym w dotarciu do informacji i wybrze rozwiązań dostosowanych do potrzeb gospodarstwa rolnego lub domowego.

Energia słoneczna, wiatrowa, czy może ciepło z biomasy? Na te i inne pytania odpowiedzą specjaliści z Ośrodków Doradztwa Rolniczego.

Komponenty zrównoważonego rozwoju przynoszące wymierne efekty ekologiczno-energetyczne

źródło: CDR w Brwinowie

3. ROZWÓJ OBSZARÓW WIEJSKICH

3.1. Żywność wysokiej jakości i krótkie łańcuchy dostaw

Postawmy na rozwój lokalnych producentów żywności!

„Można produkować zdrowo i smacznie we własnym gospodarstwie i trafić z produktami na stoły wielu konsumentów”.

Dział Rozwoju Obszarów Wiejskich – Podkarpacki Ośrodek Doradztwa Rolniczego

Jednym ze sposobów na zwiększenie dochodów rolników, szczególnie tych prowadzących niewielkie, tradycyjne gospodarstwa rolne, jest przetwarzanie produktów uzyskiwanych w gospodarstwie rolnym i wprowadzanie ich do obrotu rynkowego. Obecnie w Polsce produkcja żywności i wprowadzanie jej na rynek na małą skalę może odbywać się w ramach takich form działalności jak: dostawy bezpośrednie, sprzedaż bezpośrednia, rolniczy handel detaliczny (RHD) oraz działalność marginalna, ograniczona i lokalna (MOL). Rolnicy mogą też prowadzić ubój zwierząt w tzw. „rzeźniach rolniczych”, czyli rzeźniach o małej zdolności produkcyjnej, zlokalizowanych na terenie gospodarstw. Wprowadzone w tym zakresie rozwiązania mają na celu skracanie drogi produktów od pola do stołu poprzez pominięcie pośredników, czyli tworzenie tzw. krótkich łańcuchów dostaw (KŁŻ) przez lokalnych wytwórców i rolników.

Wsparcie na uruchomienie takiej działalności można uzyskać w ramach PROW 2014-2020, m.in. poprzez działanie „Współpraca”, które daje możliwości realizacji operacji z zakresu tworzenia lub rozwoju krótkich łańcuchów dostaw lub rynków lokalnych.

Ośrodki Doradztwa Rolniczego oferują pomoc swoich doradców i brokerów innowacji, którzy pomagają rolnikom i lokalnym przetwórcom tworzyć grupy operacyjne i wspólnie wchodzić na rynek z ofertą „prosto z gospodarstwa”.

Szansa na rozwój gospodarstwa w oparciu o przetwarzanie żywności, wytwarzanie produktów lokalnych, tradycyjnych i regionalnych, a także sprzedaż bezpośrednio do konsumenta wynika z coraz większego zapotrzebowania na produkty, charakteryzujące się najwyższą jakością oraz zapewniające bezpieczeństwo ich spożycia. Jednocześnie, dzięki ograniczeniu do minimum pośredników pomiędzy producentem a konsumentem żywności, rolnicy mogą uzyskiwać wyższe ceny za swoje produkty.

Jednostki doradztwa rolniczego wspierają tworzenie i rozwój krótkich łańcuchów dostaw. Przykładem jest stworzona przez doradztwo publiczne, na początku epidemii COVID-19, ogólnopolska platforma „Polski e-bazarek”, umożliwiająca bezpośredni kontakt pomiędzy lokalnymi producentami i konsumentami.

Ośrodki tworzą też różnorodne wojewódzkie systemy dystrybucji bezpośredniej, np. w formie tzw. e-skrzynki, e-targowiska czy e-spiżarni. Doradztwo publiczne pomaga też promować żywność tradycyjną i regionalną, która oprócz walorów związanych z jakością, składem, sposobem produkcji ugruntowaną historią regionu oraz tradycją, stanowi ważną część polskiego dziedzictwa kulturowego. Przykładem takich działań jest tworzenie szlaków kulinarnych, takich jak „Świętokrzyska Kuźnia Smaków” – jest to szlak kulinarny obejmujący 87 obiektów, oferujących produkty tradycyjne lub tradycyjne i lokalne potrawy.

Innym przykładem jest projekt „Wiejska e-skrzynka”, zrealizowany ze środków działania „Współpraca” PROW 2014-2020. W ramach operacji ODR zorganizował grupę producentów z województwa kujawsko-pomorskiego, działających w jednym, wspólnym celu – dostarczać odbiorcom najświeższe produkty lokalne.

Dla rozwoju lokalnych rynków żywności szczególne znaczenie ma współpraca pomiędzy otoczeniem administracyjnym, samorządem lokalnym, rolnikami-przetwórcami i konsumentami. Publiczne doradztwo rolnicze jest tu skutecznym łącznikiem.

Osobom zainteresowanym rozwojem swojego gospodarstwa w oparciu o żywność wysokiej jakości i tworzenie krótkich łańcuchów dostaw ośrodki doradztwa rolniczego zapewniają:

wiedzę w zakresie zasad prowadzenia dostaw i sprzedaży bezpośredniej, rolniczego handlu detalicznego, sprzedaży marginalnej lokalnej i ograniczonej, małego przetwórstwa, uczestnictwa w systemach jakości żywności oraz pozyskania wsparcia finansowego w ramach funduszy pomocowych,

podnoszenie kompetencji poprzez udział w wyjazdach studyjnych służących wymianie wiedzy i doświadczeń oraz w szkoleniach i konferencjach,

wsparcie w tworzeniu grup operacyjnych, działających na rzecz krótkich łańcuchów żywnościowych.

uczestnictwo w konkursach i pokazach, targach i wystawach, a także praktycznych warsztatach z przetwórstwa w małych gospodarstwach, w ramach szkoleń wyjazdowych do jednostek doradztwa rolniczego (CDR, Kujawsko-Pomorski ODR, Łódzki ODR, Podlaski ODR) prowadzących „inkubatory przedsiębiorczości”,

pomoc w dotarciu do konsumenta poprzez interaktywne platformy, szlaki kulinarne, wystawy i kiermasze,

Chcesz sprzedawać swoje produkty bezpośrednio z gospodarstwa?

Skorzystaj z platformy: POLSKI E-BAZAREK!

www.polskiebazarek.pl/

Cudze chwalicie, swoje poznajcie!!!

3.2. Nowe i innowacyjne kierunki rozwoju gospodarstw

Z tradycją w nowoczesność!

„Zmiany jakie zachodzą w polskim winiarstwie, to lawinowy rozwój tak zwanych „butikowych” winnic i winiarni. Są to samodzielni producenci wytwarzający indywidualne „autorskie” wina. Na rozwój winiarstwa ma również wpływ zwiększone zainteresowanie enoturystyką”.

Tadeusz Olejarz, Lubuski Ośrodek Doradztwa Rolniczego

Stale zmieniające się warunki gospodarcze i klimatyczne wpływają na konieczność podejmowania przez rolników różnych decyzji odnośnie prowadzenia gospodarstw – czasami wiążą się one ze zmianą kierunków działalności rolniczej na inne, bardziej oczekiwane przez konsumentów. W ostatnim czasie coraz częściej pojawiają się przykłady budowania działalności gospodarstw na wykorzystaniu tradycyjnych, cennych odmian i gatunków roślin uprawnych bądź rodzimych ras zwierząt. Inne gospodarstwa osiągają sukces, rozwijając nowe i niszowe kierunki działalności, bądź wykorzystując surowce w niestosowany dotąd sposób. Podejmowana jest np. produkcja ziół do wykorzystania w żywieniu i kosmetyce, uprawa roślin włókniстых, hodowla alpak do celów terapeutycznych, czy hodowla ślimaków.

Przykładem „ponownie odkrytej”, dynamicznie rozwijającej się gałęzi w polskim rolnictwie, jest winiarstwo. Tradycje produkcji wina w Polsce datuje się na X w. – miejscem uprawy wówczas winorośli były okolice Krakowa i Zielonej Góry, a później – Podkarpacie. Obecnie zainteresowanie uprawą winorośli jest na tyle duże, że winnice powstają praktycznie na terenie całego kraju. Bez wątpienia jest to spowodowane zmieniającym się klimatem, który staje się coraz bardziej sprzyjający uprawie winorośli. Na

rosnące zainteresowanie winem i winiarstwem wpływ ma też coraz większa świadomość konsumentów, którzy szukają lokalnych produktów, a dodatkowo poszukują atrakcyjnej formy spędzenia wolnego czasu.

Polscy winiarze, wychodząc naprzeciw tym oczekiwaniom, oprócz produkcji win coraz częściej wprowadzają ofertę enoturystyki, tj. turystyki obejmującej wyjazdy do regionów i gospodarstw winiarskich oraz uczestnictwo w wydarzeniach związanych z prezentacją i degustacją win. Enoturystyka stanowi dodatkowe źródło dochodu, umożliwia sprzedaż win w gospodarstwie, daje możliwość zaprezentowania procesu uprawy winorośli i produkcji wina, a dla odwiedzających gości stanowi formę aktywnego wypoczynku.

Ośrodki doradztwa rolniczego – podobnie jak w przypadku wprowadzania w gospodarstwach innych nowatorskich kierunków produkcji – angażują się w promowanie przedsiębiorczości polskich rolników-winiarzy. Doradcy oferują pomoc w zakresie zakładania oraz prowadzenia winnic, w tym także w pozyskiwaniu źródeł finansowania oraz informują o aktualnych zasadach produkcji i sprzedaży wina. Prowadzone są też szkolenia, kursy praktyczne oraz pokazy z zakresu prowadzenia i pielęgnacji

uprawy. Ośrodki doradztwa rolniczego są organizatorami spotkań i konferencji, które stanowią okazję do wymiany doświadczeń. W konferencjach uczestniczą specjaliści z kraju i z zagranicy, przez co każdy zainteresowany może stale poszerzać swoją wiedzę o najbardziej aktualne zagadnienia. Winiarstwo jest też szeroko promowane podczas różnych imprez, takich jak kiermasze, targi i wystawy.

Przykład winiarstwa pokazuje, w jaki sposób ośrodki doradztwa wspierają tych rolników, którzy wprowadzają nowe i innowacyjne kierunki produkcji w swoich gospodarstwach.

Oferta ośrodków doradztwa rolniczego w zakresie rozwoju gospodarstw rolnych poprzez wdrażanie nowych gałęzi produkcji rolnej to m.in.:

informowanie o bieżących trendach,

pomoc doradcza w zakresie poszczególnych gałęzi produkcji,

tematyczne szkolenia i kursy edukacyjne,

pomoc w poszukiwaniu źródeł finansowych na rozwój działalności,

promocja gospodarstw oraz ich produktów podczas konferencji, kiermaszów, targów i wystaw.

3.3. Dodatkowe źródła dochodów gospodarstw rolnych

Agroturystyka, Zagroda Edukacyjna, a może gospodarstwo opiekuńcze?

„Aby obszary wiejskie zachowały charakter polskiej wsi należy promować potencjał lokalnych gospodarstw rolnych”.

*Dział Rozwoju Obszarów Wiejskich,
Małopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego*

Model zrównoważonego i wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich zakłada kreowanie w wiejskiej przestrzeni funkcji pozarolniczych. Wieś ma być przyjaznym i dobrym miejscem życia, miejscem wypoczynku i celem turystyki, obszarem ochrony naturalnego środowiska i krajobrazu, a także strefą kultuwowania tradycji i tożsamości kulturowej oraz obszarem świadczenia innych usług. Szczęólnego znaczenia nabiera innowacyjne podejście do wykorzystania potencjału gospodarstw rolnych w tym zakresie. Specyfika działalności rolniczej powoduje, że rolnicy mogą z powodzeniem podejmować działania nie tylko w sferze produkcyjno-rynkowej, ale także mogą przyczyniać się do zaspokajania potrzeb społeczności lokalnych w zakresie ochrony środowiska, rozwoju kultury lokalnej, zachowania dziedzictwa kulturowego, czy dostarczania usług społecznych. Stanowi to szansę na uzyskanie dodatkowego źródła dochodów w gospodarstwach domowych rolników, lepsze wykorzystanie zasobów, tworzenie nowych miejsc pracy na obszarach wiejskich, ale także na budowanie nowych relacji społecznych i samorealizację.

Podejmowana przez ośrodki doradztwa rolniczego kwestia dodatkowych źródeł dochodów gospodarstw rolnych jest aktualna i niezmiernie ważna w obecnej nowej perspektywie Wspólnej Po-

lityki Rolnej. Prowadzone dotychczas działania w zakresie drobnych gospodarstw rolnych oraz roli współczesnej polskiej wsi pokazują, że coraz więcej gospodarstw rolnych wchodzi na drogę różnicowania swojej dotychczasowej działalności.

W zakresie swojej działalności, ośrodki doradztwa rolniczego podejmują działania m.in. w temacie turystyki wiejskiej i agroturystyki, a także rolnictwa społecznego w zakresie gospodarstw edukacyjnych i opiekuńczych.

Właściciele gospodarstw agroturystycznych oferują nie tylko usługi noclegowe, ale również dodatkowe usługi i tradycyjne produkty wytworzone z własnych surowców oraz we własnym gospodarstwie. Poza główną atrakcją wypoczynku na wsi, jaką jest aktywność rekreacyjna związana z gospodarstwem rolnym, duże znaczenie w ofercie agroturystycznej odgrywają propozycje spędzenia wolnego czasu w otoczeniu przyrody i poznania lokalnego dziedzictwa kulturowego.

Innowacyjnym kierunkiem dywersyfikacji obszarów wiejskich są usługi edukacyjne bazujące na potencjale gospodarstwa rolnego.

„Zagroda edukacyjna” to zastrzeżony znak towarowy dla gospodarstw łączących działalność rolniczą z profesjonalnymi usługami edukacyjnymi. Prawo do posługiwania się nazwą mają wyłącznie sprawdzone i rekomendowane przez system doradztwa rolniczego przedsięwzięcia prowadzone na obszarach wiejskich przez rolników, którzy posiadają zwierzęta gospodarskie i uprawy rolnicze. Rekomendowane zagrody tworzą Ogólnopolską Sieć Zagród Edukacyjnych prowadzoną przez krakowski Oddział CDR we współpracy z wojewódzkimi ośrodkami doradztwa rolniczego. Nowym kierunkiem jest także tworzenie gospodarstw opiekuńczych, czyli formy polegającej na łączeniu działalności rolniczej z opieką nad osobami potrzebującymi wsparcia, często osobami starszymi czy niepełnosprawnymi intelektualnie lub ruchowo.

Bezpośredni kontakt z wykwalifikowaną kadrą doradcą ośrodków doradztwa rolniczego znaną w środowisku wiejskim i rolniczym na terenie całego kraju daje pewność, iż obiektywne podejście do każdego problemu oraz zapewnienie pełnej absorpcji środków pomocowych przyczyni się do rozwoju dodatkowych źródeł dochodów w gospodarstwie.

Oferta ośrodków doradztwa rolniczego obejmuje m.in.:

wsparcie szkoleniowe i informacyjne w zakresie obowiązujących przepisów prawnych dotyczących rozwoju turystyki wiejskiej i agroturystyki,

promocję wsi jako atrakcyjnego miejsca wypoczynku,

wspieranie działań w zakresie rolnictwa społecznego,

wsparcie doradcze i szkoleniowe w zakresie tworzenia Zagrody Edukacyjnej w ramach Ogólnopolskiej Sieci Zagród Edukacyjnych,

wspieranie działań w zakresie zachowania dziedzictwa kulturowego oraz zachowania regionalnych tradycji.

Chcesz rozpocząć działalność edukacyjną w swoim gospodarstwie? Skontaktuj się z doradcą – koordynatorem wojewódzkim z ODR i zgłoś się do Ogólnopolskiej Sieci Zagród Edukacyjnych! Więcej informacji na stronie: www.zagrodaedukacyjna.pl/

Informujemy, że na kanale YouTube Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie Oddział w Krakowie pod linkami https://www.youtube.com/playlist?list=PLji_mFIEpQX-pZ51GoFSVwB32lr-dhtCc lub https://www.youtube.com/watch?v=KyavetWyNuk&list=PLji_mFIEpQX-pZ51GoFSVwB32lr-dhtCc dostępny jest cykl filmów pn. „Wirtualne wizyty w zagrodach edukacyjnych”. Zachęcamy do obejrzenia filmowych inspiracji.

3.4. Lokalne inicjatywy społeczne

Razem dla wsi!

„Aktywizacja środowisk lokalnych sprzyja rozwojowi społeczno-gospodarczemu obszarów wiejskich i utrzymaniu dziedzictwa kulturowego wsi”.

*Dział Rozwoju Obszarów Wiejskich,
Łódzki Ośrodek Doradztwa Rolniczego*

Szczególną rolę w rozwijaniu obszarów wiejskich mają lokalne inicjatywy społeczne, ponieważ nikt nie wie tyle o potrzebach i możliwościach swoich wsi i miasteczek, co ich mieszkańcy – zaangażowani w stowarzyszenia i inne organizacje społeczne działające na rzecz rozwoju wsi. Członkowie tych organizacji najlepiej dbają o rozwój własnego regionu, promują go wykorzystując lokalne zasoby. Działalność organizacji pozarządowych koncentruje się na sporcie i rekreacji, coraz częściej na działaniach w sferze edukacji i wychowania oraz pomocy społecznej i usług społecznych, a także aktywnościach w zakresie kultury i sztuki, rozwoju lokalnego, ochrony środowiska, czy ochrony zdrowia.

Spośród wszystkich zarejestrowanych organizacji pozarządowych, ok. 1/3 ma siedzibę na wsi. Poza tymi, znaczna część aktywności społecznej ma charakter nieformalny.

Różnorodność działających organizacji jest bardzo duża. Obok stowarzyszeń, w tym lokalnych grup działania (LGD), i innych organizacji członkowskich, takich jak np. Ochotnicze Straże Pożarne (OSP), kluby i zrzeszenia sportowe, koła łowieckie, kółka rolnicze, działają także wspólnoty parafialne oraz koła gospodyń wiejskich (KGW).

Koła gospodyń wiejskich, których zarejestrowanych jest obecnie 5129 i liczba ta wciąż rośnie, działają już od około 150 lat, a ich głównymi celami jest podejmowanie lokalnych inicjatyw społecznych i wzmacnianie kapitału ludzkiego na obszarach wiejskich. Ich szczególna rola wynika z tego, że prowadzą działalność społeczną w polskich wsiach i małych miastach, rozwijają przedsiębiorczość na wsi, prowadzą działalność edukacyjną, rozwijają kulturę ludową, są narzędziem do rozwoju kapitału ludzkiego na obszarach wiejskich.

Lokalne grupy działania natomiast mają formę partnerstwa prywatno-publicznego, w ramach którego partnerzy podejmują wspólne praktyczne działania dzieląc się zasobami, odpowiedzialnością i korzyściami. LGD, których funkcjonuje w Polsce 324, wykorzystują wszelkie możliwości, jakie daje Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020.

Podejmując różnego rodzaju przedsięwzięcia zarówno koła gospodyń wiejskich, jak i lokalne grupy działania wzmacniają odolne więzi i aktywizują lokalne społeczności do działań dla rozwoju ich małych ojczyzn. Wykorzystując fundusze z PROW oraz środki na dofinansowania działalności KGW organizują imprezy

artystyczne, kulturalne i sportowe, przyczyniają się do zrównoważonego rozwoju i ochrony dziedzictwa kulturowego. Aktywność na najniższym szczeblu tych organizacji przyczynia się nie tylko do poprawy jakości życia kulturalnego czy poziomu edukacyjnego mieszkańców, ale – co ważne – buduje społeczeństwo obywatelskie.

Centrum Doradztwa Rolniczego i wojewódzkie ośrodki doradztwa rolniczego w ramach swojej działalności wspierają różnorodne inicjatywy oddolne.

Doradcy i specjaliści w swojej codziennej działalności współpracują z członkami LGD, KGW, OSP, stowarzyszeniami kwaterodawców wiejskich, grupami producentów, podmiotami ekonomii społecznej oraz innymi formalnymi i nieformalnymi organizacjami wiejskimi poprzez:

prowadzenie działań szkoleniowo-informacyjnych wśród mieszkańców wsi, pobudzających do aktywizacji społecznej na rzecz rozwijania inicjatyw lokalnych,

propagowanie osiągnięć lokalnych organizacji na łamach wydawnictw ośrodków,

pomoc w wypełnianiu wniosków aplikacyjnych o dofinansowanie,

tworzenie warunków do wymiany doświadczeń i współpracy poprzez organizację konferencji, konkursów i wydarzeń promocyjnych.

4. ZARZĄDZANIE GOSPODARSTWEM ROLNYM

4.1 Ekonomia gospodarstw

Nim rozpoczniesz, policz – nie stracisz!

„Sprawne zarządzanie funkcjonowaniem i rozwojem własnego gospodarstwa rolnego wymaga od rolnika umiejętności wykorzystywania rachunkowości zarządczej w zakresie analizy kosztów, kalkulacji i realizacji cyklu zorganizowanego działania”.

dr inż. Daniel Roszak, Pomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego

Ludzie od zarania dziejów starali się efektywnie zarządzać swoimi dobrami nieustannie kalkulując, czy coś się opłaca, czy i co warto poświęcić na zdobycie bądź wykonanie czegoś. Dzisiejsze czasy pod względem potrzeby planowania, analizy, kalkulowania nie są wyjątkowe. Zmieniły się jednak narzędzia i techniki. Z jednej strony zakres dostępnych możliwości technicznych znacząco ułatwia te procesy, daje też nieporównywalnie większe możliwości. Ale równocześnie jest trudniej, gdyż trzeba sobie zadać więcej trudu, żeby poznać podstawowe narzędzia analityczne, ich właściwości i sposoby zastosowania. Oczywiście, każdy chciałby mieć większe dochody, ale zbyt często tak ważne kwestie, jak planowanie rozwoju gospodarstw, podejmowanie decyzji dotyczących kierunków rozwoju czy inwestycji, dokonuje się pod wpływem intuicji, a ich prawidłowość pozostawia się przypadkowi, zamiast zastosowaniu narzędzi szczegółowego planowania, konsekwentnej realizacji, kontroli efektów i wyciągania wniosków dla następnego etapu planowania.

Wymagania stawiane współcześnie producentom rolnym są ogromne. Zadania, które w dużych firmach realizowane są przez wyspecjalizowane komórki organizacyjne, są przez rolników wykonywane najczęściej samodzielnie. Rolnik powinien znać się na technologii produkcji, uwarunkowaniach prawnych oraz na zarządzaniu i marketingu, musi umieć zrobić plan strategiczny rozwoju swojego gospodarstwa i plan operacyjny dotyczący bieżącego funkcjonowania.

Bardzo często pogodzenie tych czynności z bieżącą działalnością rolniczą jest trudne. W tym obszarze ogromną rolę odgrywa publiczne doradztwo rolnicze, którego wsparcie powinno być szczególnie wykorzystywane przez rolników w zakresie zagadnień ekonomiki rolnictwa i zarządzania gospodarstwem rolnym.

W ramach działów ekonomiki ośrodki doradztwa oferują bardzo szeroki zakres usług, z których na szczególną uwagę zasługują:

prowadzenie i pomoc w prowadzeniu rachunkowości rolnej, jako niezbędnego procesu służącego solidnemu rozeznaniu własnych możliwości rozwojowych oraz racjonalnej oceny ryzyka inwestycyjnego,

sporządzanie różnego rodzaju analiz finansowych, ekonomicznych i kalkulacji – najlepiej na bazie danych rachunkowych konkretnego gospodarstwa,

sporządzanie biznesplanów, czyli praktycznych map wskazujących drogi prowadzące do osiągnięcia pożądanego stanu rozwoju danego gospodarstwa,

planowanie i kontrola realizacji inwestycji prorozwojowych.

4.2 Wspólne działanie rolników

Współpraca się opłaca!

„Integracja w sektorze rolno-żywnościowym nie jest prosta, ale wspólne działania producentów rolnych i doradców rolniczych umożliwią rozwiązanie wielu trudności i problemów jakie mogą pojawić się na tej drodze”.

Franciszek Matula, Śląski Ośrodek Doradztwa Rolniczego

Postępująca globalizacja i rozwój rynków, w szczególności sieci supermarketów powodują, że znaczenie rynkowe pojedynczego producenta, nawet tego uważanego za większego, jest niewielkie. Na rynku główną rolę odgrywają przede wszystkim ci producenci, którzy są w stanie systematycznie dostarczać duże partie jednolitego towaru, odpowiednio przygotowanego do sprzedaży. Rozproszone i z natury słabsze rolnictwo, w konfrontacji ze znacznie silniejszym kapitałowo otoczeniem produkcyjnym i handlowym, z góry jest skazane na niepowodzenie. Utrzymanie pozycji na rynku w pojedynkę staje się wręcz niemożliwe.

Ten fakt dostrzega coraz więcej rolników. Zauważają oni potrzebę zespołowego działania i podejmują inicjatywy tworzenia podmiotów gospodarczych zrzeszających pojedyncze gospodarstwa. Potrzebę wzmocnienia gospodarstw rolnych w łańcuchu żywnościowym widzi zarówno Polska, jak i cała Unia Europejska. Wyrzeczem tego jest wspieranie tworzenia i rozwoju grup producentów rolnych oraz organizacji producentów, w szczególności tych organizowanych w formie spółdzielni, bowiem jako forma zbiorowej zaradności lokalnych społeczności spółdzielczość stwarza realne szanse na aktywność gospodarczą i społeczną poprzez wzmacnianie pozycji rynkowej podmiotów o relatywnie niższym poten-

cjał ekonomicznym poprzez stwarzanie im możliwości szerszego uczestniczenia w rynku.

Szczególną rolę w obszarze regulacji rynkowych w całej UE odgrywają organizacje producentów – podmioty prowadzące swoją działalność na jednolitych zasadach w całej Unii Europejskiej, dla których przewidziano możliwość podejmowania szeregu działań rynkowych wyłączonych z zasad konkurencji oraz działań kryzysowych.

Aby grupa czy organizacja producentów została uznana, niezbędne jest złożenie wniosku do oddziału regionalnego ARIMR. Od pomysłu do zarejestrowania grupy czy organizacji droga jest dość długa, a formalności do pokonania sporo. Jednak rolnicy na tej drodze nie są osamotnieni. Zawsze mogą liczyć na pomoc wyspecjalizowanej kadry doradców rolniczych, zatrudnionej w ośrodkach doradztwa rolniczego.

Ośrodki doradztwa rolniczego oferują rolnikom pomoc i współpracę na wszystkich etapach tworzenia różnych form współpracy rolników. Pomoc ta odbywa się w trzech zasadniczych etapach:

I. Zaszczepienie idei i przekonanie rolników	II. Rejestracja	III. Funkcjonowanie
<p>Działania doradcze zaczynają się już na etapie upowszechniania wiedzy na temat mniej lub bardziej formalnej współpracy rolników. Od wielu lat przez działalność informacyjną i szkoleniową doradcy propagują zagadnienia związane z funkcjonowaniem rolnych wspólnych struktur gospodarczych. Na tym etapie rodzą się idee wspólnego działania, które dzięki współpracy z doradcami mają szansę na realizację.</p>	<p>Na etapie tworzenia grupy/organizacji wyspecjalizowani doradcy służą pomocą w pokonaniu barier administracyjno-prawnych związanych z ich zarejestrowaniem, a następnie angażując się w przygotowanie planu biznesowego i wniosku, pomagają uzyskać decyzję o uznaniu.</p>	<p>Dalsze doradztwo może być kontynuowane już w trakcie funkcjonowania grupy/organizacji, tj. realizowania planu biznesowego i ubiegania się o pozyskanie środków finansowych na jej działalność.</p>

A woman wearing a red plaid shirt, a grey cap, and blue jeans stands in a vast, golden field of tall grain. She is holding a tablet and looking at it. The field stretches to the horizon under a bright, hazy sky. In the distance, there are some trees and a small building. A small pond is visible on the left side of the field.

5. INNOWACJE

5.1 Sieć na rzecz innowacji w rolnictwie i na obszarach wiejskich (SIR)

SIR łączy partnerów – korzystaj z wiedzy innych!

„Współdziałanie, wyznaczanie wspólnych celów i korzystanie z doświadczeń naszych Partnerów to klucz do sukcesu we wspieraniu wzrostu innowacyjności polskiego sektora rolno-spożywczego”.

*Iwona Obojska-Chomiczewska,
Centrum Doradztwa Rolniczego*

W celu wzmocnienia transferu wiedzy pomiędzy nauką a praktyką rolniczą w 2015 roku, w ramach Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich (KSOW), utworzona została Sieć na rzecz innowacji w rolnictwie i na obszarach wiejskich (SIR). Głównym zadaniem sieci jest przede wszystkim ułatwianie wymiany wiedzy, informacji oraz dobrych praktyk w zakresie innowacji oraz wspieranie ich wdrażania w rolnictwie i na obszarach wiejskich m.in. poprzez pomoc w tworzeniu grup operacyjnych aplikujących o środki dostępne w ramach działania „Współpraca”.

Struktura Sieci oparta jest na publicznym doradztwie rolniczym: Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie pełni rolę koordynatora Sieci, natomiast 16 wojewódzkich ośrodków doradztwa rolniczego wykonuje zadania SIR w poszczególnych województwach. W każdej z tych jednostek zatrudnione są osoby pełniące role koordynatorów Sieci oraz brokera innowacji. Tak ukształtowana struktura, w połączeniu z kadrą doradczą posiadającą wieloletnie doświadczenie we współpracy z rolnikami, pozwala na praktyczne zastosowanie najbardziej pożądanego modelu wdrażania innowacji, czyli wielopodmiotowej współpracy zainteresowanych stron.

Działania podejmowane w ramach sieci zapewniają wymianę wiedzy i doświadczeń pomiędzy nauką i praktyką oraz łączą m.in. rolników, przedsiębiorców, przedstawicieli jednostek doradztwa rolniczego, instytutów badawczych i uczelni, promując wdrażanie innowacyjnych rozwiązań w sektorze rolno-spożywczym oraz na obszarach wiejskich, dając szansę na szybszy rozwój i wzrost konkurencyjności polskiej wsi. W ramach Sieci realizowanych jest wiele projektów, zarówno przez Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie jak i wojewódzkie ośrodki doradztwa rolniczego, mających na celu aktywizację osób i instytucji, które mogą zostać zaangażowane w proces podnoszenia poziomu innowacyjności polskiego sektora rolno-spożywczego. Działania SIR przybierają rozmaite formy: od organizacji konferencji, szkoleń, wyjazdów studyjnych czy stoisk i wystaw przez realizację filmów, publikacji i badań z analizą obszarów problemowych po udzielanie indywidualnych konsultacji.

SIR ma charakter otwarty, wobec czego jej partnerem może zostać zarówno osoba fizyczna jak i podmiot zainteresowany tematyką bądź zaangażowany we wdrażanie innowacji w rolnictwie, produkcji żywności i na obszarach wiejskich. Kluczowymi partnerami są: rolnicy, związki branżowe i organizacje rolników, naukowcy, doradcy rolnicy oraz przedsiębiorcy sektora rolno-spożywczego.

Warto dołączyć do rzeszy blisko 1000 partnerów Sieci - wystarczy wypełnić formularz rejestracji partnera SIR zamieszczony na stronie www.sir.cdr.gov.pl i czerpać korzyści płynące ze współpracy w ramach partnerstwa w Sieci, na które składają się:

bezpłatna rejestracja w bazie partnerów SIR, umożliwiająca kontakt w celu nawiązania potencjalnej współpracy z innymi uczestnikami Sieci,

dostęp do bieżących informacji i nowinek, w tym do organizowanych w ramach SIR wydarzeń (konferencji, szkoleń, wyjazdów studyjnych itp.),

współdziałanie w rozpowszechnianiu wiedzy poprzez przekazywanie informacji o własnych osiągnięciach i doświadczeniach w zakresie innowacji,

współpraca z jednostkami tworzącymi Sieć przy opracowaniu propozycji projektów.

5.2 Działanie „Współpraca” czyli innowacyjne i konkurencyjne rolnictwo

Razem możemy więcej – grupy operacyjne to szansa na innowacyjną przyszłość, której nie można przegapić!

„Kto nie inwestuje w nowe rozwiązania w swoim gospodarstwie, ten się nie rozwija – z nami wdrożysz innowacje i osiągniesz sukces”.

Aleksander Bomberski, Centrum Doradztwa Rolniczego

W ramach działania „Współpraca” Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 wspierana jest realizacja innowacyjnych projektów, ukierunkowanych na potrzeby rolników, przy udziale naukowców, przedsiębiorców, doradców, organizacji pozarządowych i innych podmiotów działających na rzecz rolnictwa i rozwoju obszarów wiejskich. Zainteresowani partnerzy mogą utworzyć razem tzw. grupę operacyjną i uzyskać dofinansowanie projektu, który jest odpowiedzią na konkretną potrzebę lub istniejący problem w praktyce rolniczej (czyli projektu „szytego na miarę”). W ramach takiego projektu realizowane mogą być np. badania polowe, testy poletkowe oraz inwestycje w prototypy maszyn rolniczych czy projekty linii pilotażowych.

W trwającym od 2017 roku procesie tworzenia grup operacyjnych pomagają brokerzy zatrudnieni w wojewódzkich ośrodkach doradztwa rolniczego (wojewódzcy brokerzy innowacji) oraz w Centrum Doradztwa Rolniczego (krajowi brokerzy innowacji). Świadczą oni bezpłatną pomoc doradczą i metodyczną w zakresie tworzenia grup oraz pozyskiwania dofinansowania na realizację innowacyjnych projektów. Dzięki zaangażowaniu w działanie „Współpraca” jednostki doradztwa rolniczego stały się bardziej zauważalne jako promotorzy innowacji i w większym stopniu zaczynają być postrzegane w kategorii partnerów do realizacji projektów o charakterze innowacyjnym. Dotychczasowe efekty projektów wdrażanych przez grupy operacyjne pokazały, że dzięki innowacjom, rolnicy którzy inwestują w najnowocześniejsze rozwiązania, mogą być kilka kroków przed konkurencją.

Wykaz grup operacyjnych znajduje się na stronie internetowej Sieci SIR, prowadzonej przez Centrum Doradztwa Rolniczego, w zakładce *Bazy danych SIR* pod adresem: https://sir.cdr.gov.pl/partnerzy/pr_szukaj.php?par=1

Brokerzy pracujący w jednostkach doradztwa rolniczego oferują pomoc i współpracę w następujących zakresach:

organizacja spotkań, konferencji i szkoleń w celu utworzenia grupy operacyjnej,

pomoc w przygotowaniu wniosku oraz doradztwo w zakresie realizacji projektów innowacyjnych oraz tworzenia grup operacyjnych,

identyfikacja innowacji i określenie poziomu innowacyjności danego zagadnienia,

pomoc doradcza w zakresie określenia potrzeb i nowych rozwiązań dla gospodarstwa,

doradztwo w zakresie poszukiwania źródeł finansowania dla innowacyjnych projektów,

doradztwo grupom operacyjnym w zakresie projektów z programów UE pn. „Horyzont 2020”, „Horyzont Europa” oraz udzielenie informacji na temat alternatywnych źródeł finansowania projektów innowacyjnych,

nawiązywanie współpracy z nowymi Partnerami działającymi na rzecz rozwoju obszarów wiejskich,

poszukiwanie na terenie województwa partnerów, którzy mogą wspierać realizację projektów innowacyjnych (naukowców, doradców, ekspertów, specjalistów w danej dziedzinie).

Wykaz brokerów działających w Centrum Doradztwa Rolniczego i ODR-ach można znaleźć na stronie Sieci SIR, prowadzonej przez Centrum Doradztwa Rolniczego (<https://sir.cdr.gov.pl/kontakt/>).

5.3 Cyfryzacja w doradztwie rolniczym i wykorzystanie nowych technologii

Cyfryzacja to wyzwanie dnia dzisiejszego

„Polskie rolnictwo oraz doradztwo rolnicze wkracza obecnie w erę cyfryzacji. W odpowiedzi doradztwo oferuje coraz więcej e-usług wspomagających produkcję rolniczą i zarządzanie gospodarstwem”.

Maciej Zacharczuk, Wielkopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego

Doradcy w swojej pracy wykorzystują w coraz szerszym zakresie narzędzia i rozwiązania oparte na nowych technologiach informatycznych (ICT). Jednocześnie szkolą i informują rolników w zakresie możliwości zastosowania tych narzędzi w produkcji roślinnej i zwierzęcej, a także w zarządzaniu gospodarstwem oraz w gospodarowaniu zasobami naturalnymi i środkami produkcji.

Nowoczesne technologie informatyczne znajdują zastosowanie bezpośrednio w działalności rolniczej, a dane gromadzone z ich wykorzystaniem stanowią cenne źródło informacji dla zarządzających gospodarstwem rolnym.

Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie oraz wojewódzkie ośrodki doradztwa rolniczego od kilku lat rozwijają i opracowują nowe narzędzia internetowe i aplikacje komputerowe, w celu usprawnienia procesu świadczenia usług rolnikom oraz transferu wiedzy i innowacji.

Jako przykłady narzędzi wspomagających świadczenie usług doradczych można wymienić:

program do sporządzania planów nawozowych,

aplikację do obliczania dawek paszowych,

kalkulatory produkcji trzody chlewnej,

kalkulator dobrostanowy,

aplikację do obliczania parametrów silosów na kiszonkę,

kalkulatory do obliczania przepływu azotu i fosforu w gospodarstwie,

aplikacje do sporządzania planów rolnośrodowiskowych itp.

W prowadzonej działalności doradczej wykorzystywane są także nowoczesne rozwiązania oparte o komercyjne aplikacje, wspierające zarządzanie gospodarstwem rolnym.

W programach działalności państwowych jednostek doradztwa rolniczego coraz większego znaczenia nabierają także nowoczesne formy wspierające transfer wiedzy i innowacji. Przykładowymi działaniami w tym obszarze z zakresu ICT są:

fora tematyczno-warsztatowe z udziałem konsultantów ds. dostępnych komercyjnych usług w obszarze Rolnictwa 4.0,

zaawansowane pokazy np. zadań realizowanych przez drony w celu oceny stanu upraw,

zwiększenie wachlarza rodzajów i aktualizacje ogólnodostępnych baz danych.

Budowane i rozwijane są także platformy informatyczne jak np. eDWIN – Internetowa Platforma Doradztwa i Wspomagania Decyzji w Integrowanej Ochronie Roślin oraz narzędzia internetowe ułatwiające świadczenie i dokumentowanie usług doradczych np.

EPSU – Elektroniczna Platforma Świadczenia Usług z aplikacją mobilną na smartfony i tablety Wielkopolskiego ODR.

W czerwcu 2022 roku planowane jest udostępnienie „Internetowej Platformy Doradztwa i Wspomagania Decyzji w Integrowanej Ochronie Roślin” (eDWIN), oferującej m.in. usługę pt. „Wirtualne Gospodarstwo”, która umożliwi wspomaganie decyzji rolników w zakresie stosowania środków ochrony roślin, monitorowanie upraw i sygnalizowanie wystąpienia agrofagów a także udostępnianie danych meteorologicznych. Platforma eDWIN umożliwiać będzie również śledzenie pochodzenia produktów wprowadzanych na rynek.

W ostatnim czasie, ze względu na ograniczenia związane z pandemią COVID-19, wszystkie jednostki doradztwa rolniczego systematycznie wdrażają i rozwijają wykorzystanie w pracy doradczej narzędzi i metod pracy zdalnej (szkolenia i konferencje on-line, webinaria, wirtualne dni pola, e-porady, e-czaty oraz komunikatory i portale społecznościowe).

DANE TELEADRESOWE JEDNOSTEK DORADZTWA ROLNICZEGO

Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie

ul. Pszczelińska 99, 05-840 Brwinów

tel. 22 729 66 34 do 38

faks 22 729 72 91

sekretariat@cdr.gov.pl

www.cdr.gov.pl/

Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie Oddział Radom

ul. Chorzowska 16/18, 26-600 Radom

tel. 48 365 69 00

faks 48 365 49 70

radom@cdr.gov.pl

Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie Oddział Kraków

ul. Meiselsa 1, 31-063 Kraków

tel. 12 424 05 55

faks 12 424 05 05

krakow@cdr.gov.pl

Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie Oddział Poznań

ul. Winogrody 63, 61-659 Poznań

tel. 61 823 20 81

faks 61 820 19 71

poznan@cdr.gov.pl

Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie Oddział Warszawa

ul. Wspólna 30, 00-930 Warszawa

tel. 22 623 28 49

warszawa@cdr.gov.pl

Dolnośląski Ośrodek Doradztwa Rolniczego we Wrocławiu

ul. Zwycięska 8, 53-033 Wrocław

tel. 71 3398021, 71 3398022,

sekretariat: 71 3398656, faks 71 3397912

sekretariat@dodr.pl

www.dodr.pl

Kujawsko-Pomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Minikowie

89-122 Minikowo k.Nakła n/Notecią

tel. 52 3867200 sekretariat: 52 3867214

faks 52 3867227

sekretariat@kpodr.pl

www.kpodr.pl

Lubelski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Końskowoli

ul. Pożowska 8, 24-130 Końskowola

tel. 81 8816285 sekretariat: 81 8816601

faks 81 8816663

wodr@wodr.konskowola.pl

www.wodr.konskowola.pl

Lubuski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Kalsku

Kalsk 91, 66-100 Sulechów

tel. 68 3852091 sekretariat: 68 3852091 wew.301

faks 68 3852091 wew. 450

sekretariat@lodr.pl

www.lodr.pl

Łódzki Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Bratoszewicach

ul. Nowości 32, 95-011 Bratoszewice

tel. 42 7198928, 42 7198929, 42 7196067, 42 7196083

sekretariat: 42 7198913

faks 42 7196699

sekretariat@lodr-bratoszewice.pl centrala@lodr-bratoszewice.pl

www.lodr-bratoszewice.pl

Małopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Karniowicach

ul. Osiedlowa 9, 32-082 Karniowice

(koło Bolechowic, gmina Zabierzów)

tel. 12 2852113, 12 2852114, kom. 609 700 003

faks 12 2851107

sekretariat@modr.pl

www.modr.pl

Mazowiecki Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Warszawie

ul. Czereśniowa 98, 02-456 Warszawa

tel. 22 5716100

faks 22 5716101

sekretariat@modr.mazowsze.pl

www.modr.mazowsze.pl

Opolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Łosiuwie

ul. Główna 1, 49-330 Łosiów

tel. 77 4437100 sekretariat: 77 4437111

faks 77 4437110

oodr@oodr.pl

www.oodr.pl

Podkarpacki Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Boguchwale

ul. Suszyckich 9, 36-040 Boguchwała

tel. Biuro podawcze: 17 8701500,

Sekretariat: 17 8701507, faks 17 87 01 502

biuro.podawcze@podrb.pl boguchwala@podrb.pl

www.podrb.pl

Podlaski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Szepietowie

Szepietowo-Wawrzyńce 64, 18-210 Szepietowo

tel. 86 2758900

faks 86 2758920

wpodr@zetobi.com.pl

www.odr.pl

Pomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Lubaniu

Lubań, ul. Tadeusza Maderskiego 3, 83-422 Nowy Barkoczyn

tel. 58 3263900

faks 58 3090945

sekretariat@podr.pl

www.podr.pl

Śląski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Częstochowie

ul. Wyszyńskiego 70/126, 42-200 Częstochowa

tel. 34 3770100, 34 3770101

faks 34 3620489

sodr@odr.net.pl

www.czwa.odr.net.pl

Świętokrzyski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Modliszewicach

Modliszewice, ul. Piotrkowska 30, 26-200 Końskie

tel. 41 3722284, 41 3722285, 41 3722286

faks 41 3723486

modliszewice@sodr.pl

www.sodr.pl

Warmińsko-Mazurski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Olsztynie

ul. Jagiellońska 91, 10-356 Olsztyn

tel. 89 5357684, faks 89 5264439

sekretariat@w-modr.pl

www.w-modr.pl

Wielkopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Poznaniu

ul. Sieradzka 29, 60-163 Poznań

tel. 61 8685272

faks 61 8685660

wodr@wodr.poznan.pl

www.wodr.poznan.pl

Zachodniopomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Barzkowicach

Barzkowice 2, 73-134 Barzkowice

tel. 91 5613700, 91 5613701, 91 5613702

faks 91 5613791

barzkowice@home.pl

www.zodr.pl

Notatki

Two columns of horizontal dotted lines for writing notes.

Notatki

A page of lined paper for notes, featuring two columns of horizontal dotted lines for writing.

MINISTERSTWO
**ROLNICTWA
I ROZWOJU WSI**